Na osnovu člana 38. stav 1. Zakona o planskom sistemu Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 30/18),

Vlada usvaja

PROGRAM ZA BORBU PROTIV TERORIZMA I SVIH OBLIKA RADIKALIZACIJE I NASILNOG EKSTREMIZMA ZA PERIOD OD 2026. DO 2030. GODINE

bez obzira na političko, versko ili etnonacionalističko tzv. opravdanje, što obuhvata i predviđanje konkretnih koraka za sprečavanje regrutovanja i učešća srpskih državljana kao stranih boraca, kao i krivično gonjenje stranih boraca povratnika koji se vraćaju u Republiku Srbiju

1. Uvod

Program za borbu protiv terorizma i svih oblika radikalizacije i nasilnog ekstremizma za period od 2026. do 2030. godine bez obzira na političko, versko ili etnonacionalističko tzv. opravdanje, što obuhvata i predviđanje konkretnih koraka za sprečavanje regrutovanja i učešća srpskih državljana kao stranih boraca, kao i krivično gonjenje stranih boraca povratnika koji se vraćaju u Republiku Srbiju (u daljem tekstu: Program) i Akcioni plan za sprovođenje Programa za borbu protiv terorizma i svih oblika radikalizacije i nasilnog ekstremizma za period od 2026. do 2027. godine bez obzira na političko, versko ili etnonacionalističko tzv. opravdanje, što obuhvata i predviđanje konkretnih koraka za sprečavanje regrutovanja i učešća srpskih državljana kao stranih boraca, kao i krivično gonjenje stranih boraca povratnika koji se vraćaju u Republiku Srbiju (u daljem tekstu: Akcioni plan) predstavljaju međusektorske planske dokumente kojima se na celovit način utvrđuju ciljevi i mere za suprotstavljanje terorizmu, nasilnom ekstremizmu i radikalizaciji koja vodi u nasilni ekstremizam i terorizam.
Program ima za cilj da unapredi poštovanje i zaštitu ljudskih prava i obezbedi kontinuirani sveobuhvatan odgovor društva na problem terorizma, radikalizacije i nasilnog ekstremizma kroz unapređen sistem prevencije, pravovremene identifikacije, pomoći i zaštite žrtava, kao i sprečavanje i suprotstavljanje terorizmu i svim oblicima radikalizacije i nasilnog ekstremizma u skladu sa međunarodnim i domaćim pravom. Program je izrađen u skladu sa članom 49. Zakona o planskom sistemu, kao i sa Prelaznim merilom 36 u okviru Poglavlja 24, što je sa pravnog aspekta omogućilo da proces njegove izrade bude izuzet od standardnih metodoloških pravila definisanih navedenim zakonom i Uredbom o metodologiji izrade dokumenata javnih politika. Sa metodološkog aspekta, forma i sadržina Programa su, koliko je to bilo moguće, usaglašene sa Zakonom o planskom sistemu i navedenom Uredbom.

Kao polazna osnova za izradu Programa korišćen je Izveštaj sa ocenom uspešnosti primene Nacionalne strategije za sprečavanje i borbu protiv terorizma za period 2017-2021. godine sa Akcionim planom, kao i Studija o svim oblicima radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji su prisutni u Republici Srbiji. U skladu sa strateškim ciljem Republike Srbije o punopravnom članstvu u Evropskoj uniji (u daljem tekstu: EU), Program je izrađen u skladu sa važećim politikama EU izraženim u Agendi EU za sprečavanje i borbu protiv terorizma, donetom od strane Evropske komisije (u daljem tekstu: EK), Strategijom za borbu protiv terorizma Saveta Evrope i obavezama preuzetim Reformskom agendom Republike Srbije u okviru Instrumenta

za reformu i rast za Zapadni Balkan. Prilikom izrade ovog dokumenta javne politike, u obzir je uzeta i sadržina novog Zajedničkog akcionog plana za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma na Zapadnom Balkanu za period od 2025. do 2030. godine u čijoj izradi je Republika Srbija aktivno učestvovala. Na taj način su dodatno formalizovane zajedničke politike i okvir saradnje u borbi protiv terorizma i nasilnog ekstremizma unutar regiona Zapadnog Balkana i između njega i EU. Zajednički akcioni plan će biti sproveden kroz prilagođene aktivnosti na regionalnom i unutrašnjem nivou. Za aktivnosti koje će sprovoditi partneri sa Zapadnog Balkana predlažu se mape puta Evropskoj komisiji, kako bi se obezbedilo vlasništvo nad procesom od strane svakog od partnera. Takođe, Republika Srbija, učešćem u Berlinskom i Brdo–Brioni procesu, doprinosi borbi protiv terorizma kroz jačanje regionalne političke i bezbednosne saradnje, prevenciju radikalizacije i usklađivanje sa bezbednosnim standardima EU. Aktivnosti koje su predviđene Programom, usklađene su sa rezultatima partnerskih inicijativa i podrške koju EU obezbeđuje regionu, kroz razne mehanizme poput projekata finansiranih iz Višekorisničke IPA i aktivnosti Centra znanja EU o prevenciji radikalizacije (EU Knowledge HUB). U obzir su uzeti i relevantni dokumenti Organizacije Ujedinjenih nacija, Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (u daljem tekstu: OEBS), kao i drugi međunarodni akti i standardi u oblasti suprotstavljanja terorizmu i nasilnom ekstremizmu.

Nadležni organi Republike Srbije aktivno učestvuju u radu multilateralnih foruma, međunarodnih i regionalnih organizacija, kao i na međunarodnim skupovima posvećenim borbi protiv terorizma, u cilju razmene informacija i sprečavanja širenja nasilnog ekstremizma i terorizma. Istovremeno, uključeni su u ispunjavanje međunarodnih obaveza u kontekstu sprovođenja relevantnih rezolucija Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: Saveta bezbednosti UN). Svoj doprinos borbi protiv međunarodnog terorizma Republika Srbija daje i kao članica Globalne koalicije za borbu protiv ISIS/DAESH. Kao kandidat za članstvo u EU, Republika Srbija daje doprinos aktivnim učešćem u okviru evropskih politika u borbi protiv terorizma. Potpisnica je brojnih evropskih konvencija kojima se regulišu suzbijanje i borba protiv terorizma i ima razvijenu stratešku i operativnu saradnju sa Evropolom. Nacionalni zakonski okvir i institucionalni kapacitet za borbu protiv terorizma, Republika Srbija stalno usklađuje sa strateškim okvirom i standardima EU i rešena je da sprovodi mere definisane u Zajedničkom akcionom planu za borbu protiv terorizma i nasilnog ekstremizma na Zapadnom Balkanu za period od 2025. do 2030. godine.

Republika Srbija je čvrsto opredeljena da odgovori savremenim bezbednosnim izazovima, među kojima su suprotstavljanje radikalizaciji, nasilnom ekstremizmu i terorizmu. Republika Srbija je aktivno uključena u suzbijanje ovih izazova i pretnji na domaćem planu i daje pun doprinos ovoj borbi na regionalnom i međunarodnom planu. Napominjemo da je AP Kosovo i Metohija po Rezoluciji Saveta bezbednosti UN br. 1244 pod privremenom upravom UN i da državni organi nisu u punom kapacitetu prisutni na navedenom području kako bi i na ovom delu teritorije na adekvatan način odgovorili nasilnim ekstremističkim i terorističkim pretnjama.

Iako su preduzeti značajni koraci u sprečavanju i suprotstavljanju nasilnom ekstremizmu i terorizmu, potrebno je kontinuirano unapređivati saradnju na domaćem i međunarodnom

planu, kako bi se ojačala otpornost pojedinaca i društva i unapredili preventivni mehanizmi. Kombinacija preventivnih i reaktivnih mera, uz sistematičnu edukaciju i jačanje poverenja između pojedinaca i institucija ključna je za dugoročnu bezbednost zemlje.

Nadležni organi Republike Srbije su prepoznali izazove u sprečavanju i suprotstavljanju nasilnom ekstremizmu i terorizmu koji se javljaju u oblasti digitalnih tehnologija, a naročito u pogledu sadržaja na društvenim mrežama i platformama za komunikaciju, te u pogledu zloupotrebe veštačke inteligencije.

Republika Srbija posvećuje poseban značaj sprečavanju i borbi protiv finansiranja terorizma i sprečavanja finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Pored primene ciljanih finansijskih sankcija nad označenim licima i entitetima na domaćim i međunarodnim listama, Republika Srbija preuzima neophodne mere regulacije finansijskog sektora u cilju presecanja finansijskih tokova uz primenu odgovarajućih standarda EU i obaveznih međunarodnih standarda sadržanih u Preporukama Radne grupe za finansijsku akciju (FATF)[1], uz progresivno usklađivanje sa zakonodavstvom EU u ovoj oblasti. Napredak Republike Srbije u ovom domenu prepoznat je u dosadašnjim izveštajima MANIVAL-a[2]. U tom smislu, ukazujemo da je Republika Srbija 2024. godine izradila procene rizika od pranja novca, finansiranja terorizma i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Vlada Republike Srbije je 2018. godine obrazovala Koordinaciono telo za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Krivičnim zakonodavstvom Republike Srbije inkriminisano je podsticanje, vrbovanje, organizovanje i učešće u ratovima ili sukobima u drugim državama.

Vlada Republike Srbije je u junu 2021. godine usvojila Plan postupanja nadležnih organa u slučaju povratka stranih terorističkih boraca i članova njihovih porodica, državljana Republike Srbije, na teritoriju Republike Srbije.

1.1 Radna grupa za izradu dokumenta

Radna grupa za izradu dokumenta javne politike u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i nasilnog ekstremizma obrazovana je rešenjem ministra unutrašnjih poslova 2. decembra 2024. godine.[3] Radnu grupu činili su predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: MUP), Bezbednosno-informativne agencije (u daljem tekstu: BIA), Kancelarije Saveta za nacionalnu bezbednost i zaštitu tajnih podataka, Ministarstva pravde (u daljem tekstu: MP), Vrhovnog javnog tužilaštva (u daljem tekstu: Vrhovnog JT), Javnog tužilaštva za organizovani kriminal (u daljem tekstu: JTOK), Ministarstva odbrane (u daljem tekstu: MO), Ministarstva spoljnih poslova (u daljem tekstu: MSP), Ministarstva finansija (u daljem tekstu: MF): Uprave carina (u daljem tekstu: UC) i Uprave za sprečavanje pranja novca (UZSPN), Ministarstva za evropske integracija (u daljem tekstu: MEI), Ministarstva privrede, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (u daljem tekstu: MPŠV), Ministarstva zaštite životne sredine,

[1] Financial Action Task Force - FATF

[2] Комитет експерата Савета Европе за процену мера против прања новца и финансирања тероризма

[3] Решење министра 01 број: 02-7-11/24-96 од 02. децембра 2024. године и 01 број: 02-7-11/24-119 од 18. фебруара 2025. године

Ministarstva rudarstva i energetike (u daljem tekstu: MRE), Ministarstva unutrašnje i spoljne trgovine (u daljem tekstu: MUST), Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (u daljem tekstu: MGSI), Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave (u daljem tekstu: MDULS), Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog (u daljem tekstu: MLjMPDD), Ministarstva prosvete (u daljem tekstu: MPROS), Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (u daljem tekstu: MRZBSP), Ministarstva sporta (u daljem tekstu: MS), Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija, Ministarstva turizma i omladine (u daljem tekstu: MTO), Ministarstva informisanja i telekomunikacija (u daljem tekstu: MIT), Ministarstva zdravlja (u daljem tekstu: MZ) i Kriminalističko-policijskog univerziteta (u daljem tekstu: KPU).

U periodu od decembra 2024. godine do marta 2026. godine održan je veći broj sastanaka Radne grupe, kao i jedna tematska radionica namenjena podršci radu Radne grupe.

Radna grupa izradila je Predlog programa za borbu protiv terorizma i svih oblika radikalizacije i nasilnog ekstremizma za period od 2026. do 2030. godine, kao i Predlog akcionog plana za sprovođenje Programa za borbu protiv terorizma i svih oblika radikalizacije i nasilnog ekstremizma za period od 2026. do 2027. godine.

Izradu Programa i Akcionog plana podržala je Misija OEBS u Republici Srbiji.

1.2 Značenje izraza u ovom dokumentu javne politike

Pod pojmom **terorizam** podrazumevaju se krivična dela sadržana u glavi 34. Krivičnog zakonika Republike Srbije (u daljem tekstu: KZRS) od člana 391. do člana 393a, kao i druga krivična dela propisana zakonom ili drugim zakonima, koja su izvršena u vezi sa krivičnim delom terorizam.

Radikalizacija je dinamičan, višeslojan i kontinuiran proces u kojem pojedinac ili grupa postepeno usvajaju sve ekstremnije ideje i stavove, pri čemu nasilje može, ali ne mora, postati deo njegovog delovanja. Ovaj proces oblikuju različiti individualni, društveni i kontekstualni faktori, a može se odvijati u fizičkom i/ili digitalnom okruženju. Pri tom, šire društvene ideje i preovlađujući narativi mogu značajno uticati na putanje i ishode radikalizacije. Iako se najčešće razmatra u bezbednosnom kontekstu zbog bliske povezanosti sa nasilnim ekstremizmom i terorizmom, radikalizacija takođe može biti pokretač društvenih promena, kada dovodi do preispitivanja postojećih normi i zagovaranja novih ideja, u nenasilnim okvirima. U kontekstu ovog dokumenta javne politike, pod pojmom radikalizacije se podrazumevaju isključivo oni oblici koji vode ka nasilnom ekstremizmu i/ili terorizmu.

Nasilni ekstremizam, za potrebe ovog dokumenta javne politike određujemo kao delovanje u kojem se određena uverenja ili ideologije zloupotrebljavaju za opravdavanje, podsticanje ili upotrebu nasilja, a radi postizanja političkih, verskih, ideoloških ili drugih ciljeva, čime može dovesti do ugrožavanja bezbednosti pojedinaca, grupa ili društva u celini. Može se manifestovati na različite načine, kroz stvaranje okruženja koje podstiče nasilje, izazvanje mržnje, pružanje podrške nasilnim akcijama, terorizam, kao i direktne napade.

Strani teroristički borci su lica koja putuju u stranu državu u kojoj nemaju državljanstvo ili prebivalište, u svrhu izvršenja, planiranja ili pripremanja terorističkih akata ili radi učešća u obuci za terorizam, u skladu sa Rezolucijom 2178 SB Ujedinjenih nacija i Direktivom EU 2017/541.

Strani borci su lica koja učestvuju u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi (čiji nisu državljani, niti imaju u njoj prebivalište), u sastavu formacija koje nisu od strane Ujedinjenih nacija proglašene terorističkim organizacijama i ova lica se po domaćem krivičnom zakonodavstvu krivično gone za krivična dela Učestvovanje u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi (386a) i Organizovanje učestvovanja u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi (386b) iz KZRS.

Terorističko udruživanje je udruženje dve ili više osoba, koje je osnovano na duži vremenski period i deluje organizovano radi izvršenja krivičnog dela Terorizam i drugih krivičnih dela povezanih sa njim, u skladu sa KZRS.

Referalni mehanizam predstavlja formalni ili neformalni sistem saradnje između stručnjaka i praktičara iz različitih disciplina i/ili institucija, usmeren na identifikaciju, procenu i pružanje podrške osobama koje su u stanju povećane ranjivosti ili izložene riziku od radikalizacije koja vodi ka nasilnom ekstremizmu ili terorizmu. Njegov cilj je blagovremeno prepoznavanje i reagovanje, uz primenu individualizovanih mera pomoći i podrške, uz poštovanje osnovnih ljudskih prava i sloboda garantovanih međunarodnim pravom i Ustavom Republike Srbije.

2. Podaci o pravnom okviru relevantnom za Program

Republika Srbija ulaže velike napore na normativnom i strateškom planu, ne samo u cilju implementacije strateško-doktrinarnih dokumenata, već i sa ciljem usklađivanja domaćeg krivičnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i nasilnog ekstremizma, sa tendencijom njegovog daljeg usklađivanja sa relevantnim međunarodnim aktima koji se donose u ovoj oblasti. Pravni osnov u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma u Republici Srbiji predstavljaju rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, pravni akti Evropske unije, OEBS i Saveta Evrope, ratifikovane međunarodne konvencije i domaće krivično zakonodavstvo.

Od domaćih zakona važnih za ovu oblast izdvajamo: Krivični zakonik Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19 i 94/24), Zakonik o krivičnom postupku („Službeni glasnik RS”, br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/21 i 62/21), Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije („Službeni glasnik RS”, br. 94/16, 87/18 – dr. zakon i 10/23), Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje („Službeni glasnik RS”, br. 29/15, 113/17, 41/18 i 94/24), Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik RS”, br. 113/17, 91/19, 153/20, 92/23, 94/24 i 19/25), Zakon o nacionalnoj bazi podataka za sprečavanje i borbu protiv terorizma („Službeni glasnik RS”, broj 59/21) i Zakon o međunarodnim merama ograničavanja („Službeni glasnik RS”, broj 10/16).

Krivični zakonik u glavi 34. koja obuhvata krivična dela protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, predviđa sledeća krivična dela u vezi sa terorizmom: Terorizam (član 391), Javno podsticanje na izvršenje terorističkih dela (član 391a), Vrbovanje i obučavanje za vršenje terorističkih dela (član 391b), Upotreba smrtonosne naprave (član 391v), Uništenje i oštećenje nuklearnog objekta (član 391g), Ugrožavanje lica pod međunarodnom zaštitom (član 392), Finansiranje terorizma (član 393) i Terorističko udruživanje (član 393a). Takođe, u vezi sa nasilnim ekstremizmom važno je istaći sledeća dva krivična dela: Učestvovanje u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi (član 386a) i Organizovanje učestvovanja u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi (član 386b).

Zakonom o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije (u daljem tekstu: ZONDO) uređuju se obrazovanje, organizacija, nadležnost i ovlašćenja državnih organa i posebnih organizacionih jedinica državnih organa, radi otkrivanja, krivičnog gonjenja i suđenja za krivična dela određena ovim zakonom, uključujući i krivično delo terorizam i sa njim povezana krivična dela. U skladu sa odredbama ovog zakona državni organi nadležni za postupanje u predmetima krivičnih dela organizovanog kriminala i terorizma su: Javno tužilaštvo za organizovani kriminal, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Posebno odeljenje Višeg suda u Beogradu za organizovani kriminal, Posebno odeljenje Apelacionog suda u Beogradu za organizovani kriminal i Posebna pritvorska jedinica Okružnog zatvora u Beogradu.

Zakon o nacionalnoj bazi podataka za sprečavanje i borbu protiv terorizma uređuje uspostavljanje i sadržinu jedinstvene nacionalne baze podataka za sprečavanje i borbu protiv terorizma, pristup, korišćenje i zaštitu podataka, nadzor i kontrolu nad sprovođenjem zakona, kao i druga pitanja od značaja za njeno funkcionisanje. Nacionalna baza je uspostavljena u cilju efikasne razmene podataka i informacija između nadležnih organa. Podaci iz Nacionalne baze mogu se koristiti u svrhu sprečavanja pretnje od terorizma, blagovremenog otkrivanja i dokumentovanja terorističke aktivnosti i krivičnog gonjenja i ti podaci mogu se obrađivati samo na način da bi se postigla svrha obrade za koju su prikupljeni.

Lista drugih međunarodnih i domaćih pravnih i strateških akata koji mogu biti relevantni za ovaj Program navedeni su u Aneksu koji čini sastavni deo ovog strateškog dokumenta.

3. Opis postojećeg stanja

3.1 Ex post analiza Nacionalne strategije za sprečavanje i borbu protiv terorizma za period 2017-2021. godine sa Akcionim planom

Nacionalna strategija za sprečavanje i borbu protiv terorizma (u daljem tekstu: Strategija) sa pripadajućim Akcionim planom sprovodila se u periodu od 2017. do 2021. godine. Strategija je bila izrađena u skladu sa tada važećim opšteprihvaćenim međunarodnim standardima i preuzetim međunarodno-pravnim obavezama, posebno onim utemeljenim Poveljom UN, Globalnom strategijom UN u borbi protiv terorizma i Konvencijom Saveta Evrope o

sprečavanju terorizma. Takođe, Strategija je podržavala ciljeve i vrednosti Protivterorističke strategije EU iz 2005/2014. godine, i po uzoru na nju imala je četiri prioritetne oblasti definisane kroz četiri opšta cilja.

U vezi sa tada aktuelnim stanjem bezbednosti, Strategijom su, kao prednost, identifikovane stabilnost nacionalnog sistema bezbednosti i javno proklamovana i aktivna politika mira Republike Srbije, posebno politika pomirenja u regionu, a kao slabost, osetljiva bezbednosna situacija na AP Kosovu i Metohiji. Kao pretnja prepoznat je razvoj bezbednosne situacije na Bliskom istoku, posebno u Siriji i Iraku, kao i u Africi i njen uticaj na region Zapadnog Balkana.

Nasilni ekstremizam i radikalizacija koji vode u terorizam prepoznati su tada kao prisutni bezbednosni fenomeni koji će u narednom periodu sve više dobijati na snazi. U pogledu ovih ugrožavajućih bezbednosnih pojava, građansko društvo, zaštita manjinskih prava i verska tolerancija ispoljili su se u tadašnjoj analizi kao prednost, a nedovoljna integrisanost pojedinih grupa u društvo, slabljenje uloge porodice i zloupotreba društvenih mreža za širenje netrpeljivosti i nasilnih ekstremističkih stavova, kao slabost. Učešće određenog broja državljana Republike Srbije u oružanim sukobima u inostranstvu i njihov povratak u zemlju, prepoznati su kao pretnja.

Činioci identifikovani kao oni kojima se može uticati na ove pojave i tendencije su višestruki i raznoliki: ekonomski, finansijski, socijalni, obrazovni, institucionalni, savremene informacione i komunikacione tehnologije, aktivnosti verskih i drugih autoriteta i centara, međuverske, međuetničke ili druge tenzije, nivo osećanja odbačenosti, frustriranosti, izolacije i samoviktimizacije građana i konačno, nemogućnost pronalaženja društveno i demokratski prihvatljivih mehanizama za rešavanje nastalih protivurečnosti i sukoba.

Sve navedene okolnosti, kako je u tekstu Strategije navedeno, dovele su do značajne promene prirode terorističkih pretnji, odnosno do potrebe za izradom strateškog dokumenta u ovoj oblasti.

Izveštaj sa ocenom uspešnosti primene Strategije sačinjen je u decembru 2022. godine.[4] Isti prikazuje stepen i način realizovanosti mera i aktivnosti iz Akcionog plana do kraja 2021. godine, te daje preporuke koje bi trebalo da budu obuhvaćene novim dokumentom javne politike u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i nasilnog ekstremizma.

U okviru prve prioritetne oblasti „**Prevencija terorizma, nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode u terorizam**", definisano je pet strategijskih ciljeva i 22 aktivnosti.

U okviru strategijskog cilja 1.1 **„Izgrađena bezbednosna kultura građana"** kontinuirano su se sprovodile aktivnosti u cilju opšte informisanosti celokupne javnosti o terorizmu, programi podizanja bezbednosne svesti kod građana i kompetencija za uočavanje prvih znakova radikalizacije, kao i aktivnosti u cilju unapređenja obrazovnih procesa radi promocije toleranciju i inkluzivnog društva, posebno u odnosu na grupe u stanju povećane ranjivosti.

U okviru strategijskog cilja 1.2 **„Rana identifikacija uzroka i faktora koji pogoduju širenju radikalizma i nasilnog ekstremizma koji vode ka terorizmu"** organizovan je veliki broj obuka za jačanje kapaciteta za prepoznavanje prvih znakova radikalizacije za profesionalce

[4] Извештај је Република Србија проследила Делегацији ЕК у октобру 2023. године.

koji su u svakodnevnom kontaktu sa stanovništvom. Podržane su desetine projekata državnih organa i organizacija civilnog društva koje su za cilj imale inkluziju i afirmaciju zajednica u stanju povećane ranjivosti i promociju tolerancije i multikulturalizma.

Strategijski cilj 1.3 „**Okruženje koje demotiviše regrutovanje mladih za učešće u terorističkim aktivnostima**" delimično je ostvaren kroz aktivnosti na jačanju svesti mladih o značaju tolerancije i vladavine prava, poboljšanjem njihove integrisanosti, društvenog i socijalnog položaja, kroz podršku civilnom sektoru i porodici, posebno u slučajevima prepoznavanja radikalizacije kod pojedinaca. Usvojen je Plan postupanja u slučaju povratka stranih terorističkih boraca i članova njihovih porodica na teritoriju Republike Srbije, a u skladu sa Planom formirani su lokalni timovi zaduženi za njihovu reintegraciju u lokalnu sredinu. Kontinuirano su organizovani sektorski sastanci sa organizacijama civilnog društva u oblasti sprečavanja širenja nasilnog ekstremizma i radikalizacije. Implementiran je Nacionalni plan za zapošljavanje, koji obuhvata paket usluga za mlade. Podržano je više projekata koji su imali za cilj edukaciju mladih u vezi nasilnog ekstremizma i terorizma. Učinjeni su inicijalni koraci ka formiranju Tima za inicijalnu procenu rizika od radikalizacije lica, a ove aktivnosti, iako su nastavljene i po isteku važenja Strategije, do kraja 2025. godine nisu završene.

Strategijski cilj 1.4 „**Visokotehnološki sistemi komunikacije i digitalnih mreža otporni na širenje radikalizacije i nasilnog ekstremizma**" gotovo u potpunosti je ostvaren kroz jačanje svesti u društvu o mogućnostima zloupotrebe interneta i društvenih mreža za širenje govora mržnje, a kroz implementiranje dobrih politika, zakonskih rešenja i praksi, te promociju alternativnih stavova. Podržan je veliki broj projekata kroz koje se promovišu sadržaji koji predstavljaju alternativu radikalizaciji i vrbovanju na internetu. Kreirano je više internet platformi koje za cilj imaju razvoj kritičkog mišljenja i sprečavanje prisustva štetnih sadržaja na internetu. Usvojena je Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020-2025. godine, koja predstavlja polazni osnov za izmene seta medijskih zakona. Kontinuirano su se sprovodili programi jačanja otpornosti i podizanja bezbednosne svesti pojedinaca. U Izveštaju je data preporuka o potrebi unapređenja pravnog okvira za sprečavanje korišćenja interneta i drugih javnih medija za govor mržnje, javno podsticanje, vrbovanje i obučavanje za vršenje nasilnih ekstremističkih i terorističkih dela. Nakon sačinjavanja izveštaja, pravni okvir je unapređen donošenjem Zakona o elektronskim medijima i Zakona o javnom informisanju i medijima u oktobru 2023. godine, koji su uz Zakon o elektronskoj trgovini iz 2019. godine postali relevantni propisi u ovoj oblasti.

Strategijski cilj 1.5 „**Veština strateške komunikacije**" je delimično realizovan. Neophodno je dalje unapređenje u oblasti strateške komunikacije, kako kroz aktivnosti koje podstiču socijalnu koheziju i integraciju, čime se smanjuje prostor za širenje nasilnih ekstremističkih ideologija, tako i nakon terorističkog incidenta, sa ciljem održavanja javnog poverenja, sprečavanje društvenih podela, širenje dezinformacija i panike. Potrebno je odrediti institucije koje bi imale vodeće uloge u ovoj oblasti, te obezbediti da sloboda medija i prava na pristup informacijama od javnog značaja ne budu ograničeni u ovom kontekstu.

U okviru prioritetne oblasti „**Zaštita, uočavanjem i otklanjanjem pretnji od terorizma i slabosti u sistemu zaštite**" definisano je osam strategijskih ciljeva i 35 aktivnosti.

U okviru strategijskog cilja 2.1 „**Potpuno razumevanje pretnji od terorizma u Republici Srbiji kroz ranu identifikaciju ciljanih grupa i radikalnih metoda**" unapređena je metodologija prikupljanja, obrade i procene operativnih i obaveštajnih podataka, kao i mehanizmi za rano prepoznavanje indikatora ugrožavanja od terorizma. Iako su procene pretnji i rizika od terorizma redovno izrađivane u okviru nadležnih institucija, u Izveštaju je konstatovano da je potrebno razmotriti mogućnost izrade procene izazova, rizika i pretnji od terorizma na nacionalnom nivou.

Strategijski cilj 2.2 „**Unapređena koordinacija i saradnja između državnih organa nadležnih za prikupljanje obaveštajnih podataka**" je ostvaren. Nacionalna koordinacija aktivnosti na operativnom nivou unapređena je formiranjem Operativne grupe za sprečavanje i borbu protiv terorizma u čijem radu učestvuju predstavnici MUP, BIA i JTOK, koja o svom radu izveštava NKT. Zakon o Nacionalnoj bazi podataka za sprečavanje i borbu protiv terorizma donet je u junu 2021. godine, a nakon perioda važenja Strategije, u junu 2023. godine Nacionalna baza je uspostavljena i stavljena u funkciju. Unapređena je saradnja u oblasti suzbijanja terorizma sa drugim državama, regionalnim inicijativama i međunarodnim organizacijama, kao i korišćenje međunarodnih baza podataka. Zaključeni su i potvrđeni brojni sporazumi o međunarodnoj saradnji u ovoj oblasti.

Strategijski cilj 2.3 „**Podignut nivo operativnih sposobnosti policijskih i obaveštajno-bezbednosnih kapaciteta"** gotovo u potpunosti je ostvaren. U 2019. godini obrazovano je Nacionalno koordinaciono telo za sprečavanje i borbu protiv terorizma (u daljem tekstu: NKT) i određen je Nacionalni koordinator za sprečavanje i borbu protiv terorizma. NKT ima zadatak da koordinira aktivnosti na prevenciji i borbi protiv terorizma, radikalizma i nasilnog ekstremizma koji vodi u terorizam na nacionalnom nivou i da osigura efikasno sprovođenje, praćenje, ocenjivanje i izveštavanje o sprovođenju strateških dokumenata u oblasti sprečavanja i borbe protiv terorizma, kao i uspostavljanje jasne i konzistentne politike u ovoj oblasti. Formirana je specijalizovana policijska služba nadležna za borbu protiv terorizma. Donet je ili dopunjen značajan broj zakona i planskih dokumenata relevantnih za ovu oblast. Intenzivno se radilo na razvoju ljudskih i materijalnih resursa.

Strategijski cilj 2.4 „**Unapređen sistem za borbu protiv finansiranja terorizma"** je ostvaren. Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma je donet 2017. godine, te izmenjen i dopunjen 2019. godine i 2020. godine. Septembra 2021. godine usvojene su Nacionalna procena rizika od pranja novca i nacionalna procena rizika od finansiranja terorizma, Procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u sektoru digitalne imovine i Procena rizika od finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje je dopunjen i izmenjen 2017. i 2018. godine. Strategija za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma za period 2020-2024. godine usvojena je februara 2020. godine. Izrađeno je više lista indikatora za prepoznavanje osnova sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma. Ostvaren je značajan napredak na polju sprečavanja zloupotrebe neprofitnih organizacija u svrhu finansiranja terorizma. Radna grupa za vršenje kontrole nad neprofitnim organizacijama formirana je 2018. godine. Radna grupa sačinjava redovne izveštaje koji se dostavljaju Koordinacionoj komisiji za inspekcijski nadzor i NKT. Kreiran je onlajn Upitnik za procenu

ranjivosti neprofitnog sektora od finansiranja terorizma. Izrađena je i promovisana publikacija „Rizici od zloupotrebe neprofitnog sektora za svrhu finansiranja terorizma".

Strategijski cilj 2.5 „**Deradikalizacija i reintegracija radikalizovanih osoba"** delimično je realizovan. U ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija razvijeni su instrumenti za identifikaciju i procenu rizika, kao i programi deradikalizacije, rehabilitacije i reintegracije za lica osuđena za krivična dela terorizma. U Izveštaju je data preporuka da je potrebno dodatno unapređenje stručnih kompetencija zaposlenih u oblasti socijalne zaštite za rad sa radikalizovanim osobama.

Strategijski cilj 2.6 „**Podignut nivo zaštite kritične infrastrukture** je delimično ostvaren kroz aktivnosti usmerene na podizanje nivoa svesti društva o značaju kritične infrastrukture, uređenje normativnog i institucionalnog okvira i podizanje kadrovskih i materijalnih kapaciteta nadležnih organa. Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama donet je 2018. godine, kao i Zakon o kritičnoj infrastrukturi. Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama predviđa izradu Strategije smanjenja rizika od katastrofa i upravljanja u vanrednim situacijama i pripadajućeg Akcionog plana. Potrebno je dalje usklađivanje sa standardima u ovoj oblasti, kroz donošenje planskih dokumenata i usvajanje podzakonskih propisa, odnosno nastavak aktivnosti na polju identifikacije, analize rizika, zaštite kritične infrastrukture i otpornosti kritičnih subjekata, kroz usvajanje planskih dokumenata i propisa. Nakon isteka Strategije, 2022. godine doneta je Uredba o kriterijumima za identifikaciju kritične infrastrukture i načinu izveštavanja o kritičnoj infrastrukturi Republike Srbije.

Strategijski cilj 2.7 „**Unapređena efikasnost mehanizama integrisanog upravljanja granicom"** je ostvaren kroz jačanje kapaciteta graničnih službi, izgradnju mehanizama za koordinaciju na nacionalnom nivou i unapređenje međunarodne saradnje, što je dovelo do poboljšanja identifikacije rizičnih lica i jačanja kontrole nad prekograničnim kretanjem lica i robe. Avgusta 2022. godine doneta je i Strategija integrisanog upravljanja granicom u Republici Srbiji za period 2022-2027. godine.

Strategijski cilj 2.8 „**Podignut nivo bezbednosti u oblasti transporta, trgovine, razmene roba i usluga"** je u najvećoj meri ostvaren. Pravni okvir zaštite i otklanjanja pretnji od terorizma u oblasti efikasne kontrole izvoza naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namene u potpunosti je usaglašen sa međunarodnim standardima. Potrebno je dodatno unapređenje sistema kontrole uništavanja i deaktivacije streljačkog oružja, u skladu sa Strategijom za kontrolu malog i lakog oružja u Republici Srbiji.

U okviru prioritetne oblasti „**Krivično gonjenje terorista, uz poštovanje ljudskih prava, vladavine prava i demokratije"** definisana su tri strategijska cilja i osam aktivnosti.

Strategijski cilj 3.1 „**Usklađeni nacionalni propisi sa odgovarajućim rezolucijama Saveta Bezbednosti Ujedinjenih nacija, pravnim tekovinama EU i drugim međunarodnim standardima"** u najvećoj meri je bio ostvaren krajem 2021. godine, usklađivanjem pozitivnog zakonodavstva Republike Srbije u oblasti krivičnog gonjenja terorista sa opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava, relevantnim rezolucijama SB UN i ratifikovanim

međunarodno-pravnim instrumentima među kojima i sa direktivom EU 2017/541, Dopunskim protokolom Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju terorizma i FATF preporukom broj 5.

Strategijski cilj 3.2 „**Unapređen sistem otkrivanja, identifikacije i krivičnog gonjenja izvršilaca krivičnog dela terorizam i krivičnih dela povezanih sa terorizmom, uz poštovanje ljudskih prava"** je ostvaren stvaranjem uslova za efikasno krivično gonjenje učinilaca krivičnih dela u oblasti terorizma uz poštovanje garantovanih ljudskih prava nacionalnim i međunarodnim pravom i to razvojem kadrovskih, materijalno-tehničkih i stručnih kapaciteta Javnog tužilaštva i policije i ojačanom međusobnom saradnjom nadležnih organa na nacionalnom i međunarodnom nivou. Donet je ZONDO čija je primena počela 1. marta 2018. godine, koji TOK pruža mogućnost da formira udarne grupe, uspostavljena je mreža oficira za vezu iz više državnih organa i organizacija, kao i služba finansijske forenzike. Republika Srbija ostvarila je značajne rezultate na polju unapređenja međunarodne bilateralne i multilateralne saradnje, posebno sa Evrodžastom (2019. godine potpisan je i ratifikovan Sporazum o saradnji između Republike Srbije i Evrodžasta, te imenovan Tužilac za vezu za Republiku Srbiju sa Evrodžastom) i Evropolom i određene su kontakt tačke za saradnju sa relevantnim međunarodnim subjektima.

Strategijski cilj 3.3 „**Efikasno suđenje za krivično delo terorizam i druga krivična dela povezana sa terorizmom"** u značajnoj meri je ostvaren, odnosno ostvaren je izvestan napredak na polju jačanja kadrovskih, materijalno-tehničkih i stručnih kapaciteta nadležnog suda.

U okviru prioritetne oblasti „**Odgovor sistema u slučaju terorističkog napada"** definisana su dva strategijska cilja i devet aktivnosti.

U okviru strategijskog cilja 4.1 „**Unapređen sistem upravljanja posledicama terorističkog napada"** doneto je Uputstvo o načinu postupanja organizacionih jedinica MUP u slučaju pretnji od terorizma, kojim se definišu četiri nivoa ugroženosti od terorizma i propisuje način postupanja nadležnih organizacionih jedinica MUP. Uputstvom je određena i obaveza nadležnih organizacionih jedinica MUP da sačine planove postupanja, svaka na svom području.

U okviru strategijskog cilja 4.2 „**Smanjenje posledica terorističkog napada"** unapređeni su kapaciteti nadležnih državnih organa, organizacija, ustanova i institucija i motivisanja učešća građana, civilnog društva i privatnog sektora u smanjenju posledica terorističkog napada. Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama, kojim se uređuje smanjenje rizika od katastrofa, prevencija i jačanje otpornosti i spremnosti pojedinaca i zajednice za reagovanje na posledice katastrofa, donet je 2018. godine. Procena rizika od katastrofa u Republici Srbiji usvojena je 2019. godine. Uredba o sadržaju, načinu izrade i obavezama subjekata u vezi sa izradom procene rizika od katastrofa i planova zaštite i spasavanja doneta je 2020. godine. Sektor za vanredne situacije MUP je tokom 2018. godine doneo Instrukciju o postupanju prilikom nastanka vanrednog događaja većih razmera i interni akt o opremi za spasavanje i rad na poslovima saniranja posledica terorističkih napada. Kontinuirano su se sprovodile obuke i vežbe, edukacija građana i materijalno-tehničko opremanje.

3.2 Zajednički akcioni plan za borbu protiv terorizma na Zapadnom Balkanu za period od 2018. do 2023. godine i Zajednički akcioni plan za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma na Zapadnom Balkanu od 2025. do 2030. godine

U oktobru 2018. godine, na Ministarskom forumu EU - Zapadni Balkan u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova koji je održan u Tirani, Republika Srbija je potpisala Zajednički akcioni plan za borbu protiv terorizma na Zapadnom Balkanu za period od 2018. do 2023. godine (u daljem tekstu: ZAP) i time pokazala spremnost da uz podršku EU doprinese regionalnoj borbi protiv terorizma.

Nadovezujući se na Verodostojnu perspektivu proširenja i pojačano angažovanje EU na Zapadnom Balkanu iz februara 2018. godine i Sofijsku deklaraciju od 17. maja 2018. godine, ZAP je pružio okvir za borbu protiv terorizma, uz ambiciozne i konkretne mere u pet ciljeva borbe protiv terorizma:

1. Snažan okvir za borbu protiv terorizma i prevenciju/suzbijanje nasilnog ekstremizma: institucionalno uređenje i pravna usklađenost, sprovođenje i kapaciteti za sprovođenje
2. Delotvorna prevencija i suzbijanje nasilnog ekstremizma
3. Delotvorna razmena informacija i operativna saradnja
4. Izgraditi kapacitete za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma
5. Osnažiti zaštitu građana i infrastrukturu.

Sa partnerima sa Zapadnog Balkana potpisani su aranžmani za sprovođenje aktivnosti. Relevantni državni organi u Republici Srbiji i EK identifikovali su prioritetne aktivnosti predviđene za sprovođenje u 2019. i 2020. godini za svaki od pet ciljeva iz ZAP-a, te je tako 2019. godine potpisan i Aranžman za sprovođenje ZAP između EK i državnih organa u Republici Srbiji.

U aprilu 2024. godine sprovedena je ekspertska misija EU u Republici Srbiji za reviziju ZAP-a. Ekspertska misija organizovana je u okviru mehanizma podrške TAEKS (TAIEX) kroz trodnevnu posetu eksperata EU i sastanke sa predstavnicima relevantnih državnih organa u Republici Srbiji radi sačinjavanja Zajedničkog regionalnog izveštaja, koji je imao za cilj da pruži informacije, sugestije i preporuke koje će biti polazna osnova za reviziju ZAP. Zajednički regionalni izveštaj, sačinjen i dostavljen u oktobru 2024. godine, sadrži ocene, komentare i preporuke eksperata, prvo za svakog od partnera, a potom su date i preporuke za region. Ovaj izveštaj pažljivo je analiziran prilikom izrade ovog dokumenta javne politike, uz nastojanje da se preporuke i sugestije, naročito one koje su date za Republiku Srbiju, uvaže u najvećoj mogućoj meri i inkorporišu u tekst ovog dokumenta javne politike i pratećeg Akcionog plana.

Novi Zajednički akcioni plan za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma na Zapadnom Balkanu za period od 2025. do 2030. godine, usvojen je i potpisan u oktobru 2025. godine. Isti će biti sproveden kroz prilagođene aktivnosti na nivou svakog od partnera izradom pojedinačnih mapa puta koje će Republici Srbiji i svakom od partnera obezbediti veći stepen vlasništva nad procesom sprovođenja.

Prilikom izrade Programa i Akcionog plana uzeti su u obzir strategijski i specifični ciljevi novog Zajedničkog akcionog plana, uz uporedni rad na izradi Nacionalne mape puta Republike Srbije za sprovođenje Zajedničkog akcionog plana za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma na Zapadnom Balkanu za period od 2025. do 2030. godine.

3.3 Studija o svim oblicima radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji su prisutni u Republici Srbiji

Studija o svim oblicima radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji su prisutni u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Studija) sačinjena je u okviru sprovođenja aktivnosti iz Aranžmana, kako bi poslužila za osnov za izradu novog dokumenta javne politike u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i nasilnog ekstremizma. Predmet analize Studije su postojeći oblici radikalizacije i nasilnog ekstremizma u Republici Srbiji. Svi ključni podaci (zasnovani na operativnim saznanjima aktuelnim i relevantnim u vreme izrade Studije), koji su korišćeni prilikom izrade i na koje se oslanjaju zaključci Studije, selektovani su i analizirani u skladu sa aktuelnim akademskim metodološkim trendovima i potvrđenim gnoseološkim principima što Studiji daje karakter teorijsko-empirijskog istraživanja. Budući da su informacije iz Studije predstavljale osnov za predstojeće strateške dokumente i projekte, ista je nakon izrade dostavljena Delegaciji EU u Republici Srbiji.

3.4 Aktivnosti koje je Republika Srbija realizovala u periodu nakon isteka Strategije

Pored aktivnosti sprovedenih u periodu važenja Strategije i pratećeg Akcionog plana, a koje su već predočene u tački 3.1.1. ovog dokumenta, u Republici Srbiji su i u periodu od 2021. do 2025. godine sprovođene aktivnosti koje za cilj imaju sprečavanje i borbu protiv terorizma i nasilnog ekstremizma.

Decembra 2024. godine usvojene su Nacionalna procena rizika od pranja novca i nacionalna procena rizika od finansiranja terorizma, Procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u sektoru digitalne imovine i Procena rizika od finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje dopunjen je i izmenjen 2024. godine. Usvojen je planski dokument kojim su definisane mere i aktivnosti za unapređenje sistema u oblasti sprečavanja pranja novca, finansiranja terorizma i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje za period do 2029. godine. U skladu sa rezultatima Nacionalnih procena rizika, kao i prilikom identifikovanja novih trendova i tipologija, vrši se ažurirnje lista indikatora za prepoznavanje sumnje u pranje novca, finansiranje terorizma i finansiranje širenja oružja za masovno uništenje.

Takođe, ostvaren je značajan napredak na polju sprečavanja zloupotrebe neprofitnih organizacija u svrhu finansiranja terorizma kroz više radionica i obuka za neprofitne organizacije i donatore o rizicima od zloupotrebe u svrhu finansiranja terorizma. Radna grupa

za vršenje kontrole nad neprofitnim organizacijama je sprovela obuku za više desetina inspektora iz nadležnih organa za prepoznavanje indikatora finansiranja terorizma. Izrađena je i promovisana publikacija „Modaliteti i trendovi finansiranja terorizma u Republici Srbiji" (2023), i nastavljeno je angažovanje na predstavljanju ranije sačinjenih publikacija „Sprečavanje finansiranja terorizma – vodič za donatore" (2019), „Tipologije finansiranja terorizma u Republici Srbiji" (2019).

U junu 2023. godine uspostavljena je i stavljena u funkciju Nacionalna baza podataka za sprečavanje i borbu protiv terorizma.

Unapređena je saradnja u oblasti suzbijanja terorizma sa drugim državama, regionalnim inicijativama i međunarodnim organizacijama, kao i korišćenje međunarodnih baza podataka. Zaključeni su i potvrđeni brojni sporazumi o međunarodnoj saradnji u ovoj oblasti.

3.5 Analiza aktivne pretnje od terorizma i nasilnog ekstremizma

Republika Srbija se u kontinuitetu zalaže za cilj održivog razvoja koji je posvećen unapređenju miroljubivih i inkluzivnih društava u kojima se obezbeđuje jednak pristup pravdi za sve i koja, istovremeno, onemogućavaju razvoj svake vrste nasilnog ekstremizma i terorizma.

Na teritoriji Republike Srbije nije uočeno organizovano delovanje terorističkih organizacija koji njenu teritoriju koriste za planiranje i pripremanje terorističkih akata na teritoriji ili van teritorije Republike Srbije. Iako nisu otkrivene aktivnosti organizovanih terorističkih grupa ili mreža, identifikovano je i krivično gonjeno nekoliko samoradikalizovanih pojedinaca, simpatizera terorističkih organizacija kao što su ISIS/DAESH i Al-Kaida koji su svoje aktivnosti finansirali iz sopstvenih prihoda, a iste realizovali prvenstveno na internetu i kroz povremene neposredne kontakte sa istomišljenicima.

Na teritoriji Republike Srbije su u 2024. godini izvršena dva teroristička napada. Prvi je izvršen na području Beograda, ispred Ambasade Države Izrael, krajem juna navedene godine, od strane simpatizera islamističke terorističke organizacije. Drugi je izvršen jula iste godine, na području Loznice od strane simpatizera etnoseparatističke terorističke organizacije.

3.5.1 Etnoseparatistički ekstremizam

Pretnju bezbednosti i teritorijalnom integritetu Republike Srbije predstavljaju aktivnosti albanskih etnoseparatističkih pokreta i organizacija. Iako su i unutar drugih etničkih zajednica uočene aktivnosti pojedinaca i grupa koje se mogu povezati sa etnoseparatističkim ekstremizmom (npr. revizija istorijskih događaja, osporavanje međunarodnih sporazuma, itd.), na teritoriji Republike Srbije do danas su zabeleženi nasilni incidenti, oružani sukobi, provokacije većeg obima ili značajniji bezbednosni problemi samo sa nasilnim ekstremističkim grupama Albanaca.

Tendencije inspirisane etnoseparatizmom Albanaca izražene su u svim delovima Republike Srbije u kojima Albanci čine većinsko stanovništvo. Predstavnici albanskih političkih partija, kroz sastanke sa predstavnicima Privremenih institucija samouprave u Prištini, zalažu se za odvajanje područja juga centralne Srbije i njegovo uključivanje u teritoriju AP Kosovo i

Metohija, tražeći za to i podršku međunarodnih faktora pod izgovorom navodne ugroženosti bezbednosti, prava i sloboda. Nasuprot njihovim navodima, u kontinuitetu se od strane nasilnih ekstremista albanske nacionalnosti sprovodi nasilje nad nealbanskim stanovništvom.

3.5.2 Religijski ekstremizam

Na području Republike Srbije se ispoljavaju različiti oblici religijskog ekstremizma koji se najčešće sprovodi mimo znanja i pomoći zvaničnih verskih zajednica u Republici Srbiji. Pa ipak, po broju nasilnih incidenata i učešću u terorističkim aktivnostima do sada su se isticala lica i manje grupe koje propagiraju i prihvataju nasilni islamistički ekstremizam. Za delovanje nosilaca ovih aktivnosti karakteristično je uspostavljanje veza sa istomišljenicima u inostranstvu.

3.5.3 Strani teroristički borci

Imajući u vidu da je značajan broj stranih terorističkih boraca - povratnika prošao određene borbene obuke u zonama sukoba, kao i da je uzeo (ne)posredno učešće u borbama i drugim nasilnim aktivnostima, ove osobe i dalje predstavljaju potencijalnu pretnju, uprkos značajnoj vremenskoj distanci u odnosu na oružane konflikte u Siriji.

Pored toga, iskustvo domaćih i stranih službi bezbednosti pokazalo je da se žene-povratnice ne smeju tretirati isključivo kao „žrtve" svojih supružnika i/ili drugih članova porodice, već da pojedine imaju ulogu u procesima radikalizacije, ali i konspirativne komunikacije (prenošenje poruka) između radikalnih islamista, budući da nasilni verski ekstremisti polaze od pretpostavke da će nadležni organi biti blaži, odnosno da će potceniti opasnost koju nose žene u odnosu na muškarce.

Poseban izazov predstavlja povratak dece i maloletnika koji su boravili na teritorijama koje su pod kontrolom terorističke organizacije ISIS. Postupanje će morati biti vođeno najboljim interesima dece i maloletnika i zahtevaće personalizovani pristup. Pored dugotrajnog boravka u veoma specifičnim okolnostima izražene su i određene specifičnosti. Naime, dosadašnja iskustva pokazala su da su maloletna ženska deca sklapala prisilne šerijatske brakove sa teroristima. Sa druge strane, maloletna muška deca su pohađala vojne obuke, a ne može se isključiti ni mogućnost da su bila zloupotrebljena prilikom izvršenja akata terorizma ili ratnih zločina.

Iako su nakon ukidanja mera zabrane kretanja usled kovid pandemije nastavljeni procesi repatrijacije stranih boraca i njihovih porodica iz kurdskih kampova na severu Sirije, Republika Srbija još uvek nije izvršila repatrijaciju preostalih državljana iz navedenih kampova. Vlada Republike Srbije donela je Plan postupanja u slučaju povratka stranih terorističkih boraca, državljana Republike Srbije, i članova njihovih porodica na teritoriju Republike Srbije.

Značajno je istaći i da su neki od povratnika sa sirijskog ratišta izdržali višegodišnje kazne zatvora, nakon čega su pušteni na slobodu. Navedena lica su (re)aktivirala kontakte sa pojedinim grupacijama verskih ekstremista, ali do sada nisu vršila aktivnosti koje bi ukazale na nameru za vršenjem novih krivičnih dela u vezi sa terorizmom.

3.5.4 Ideološki ekstremizam u Republici Srbiji

Ideološki ekstremizam se u Republici Srbiji manifestuje kroz aktivnosti pripadnika ekstremnih desničarskih i levičarskih pokreta, organizacija i grupa. U skladu sa globalnim tendencijama i u Republici Srbiji je u porastu broj simpatizera ekstremnih desničarskih i levičarskih pokreta i organizacija, koji se iskazuje pre svega onlajn, bez značajnijeg porasta članstva.

Desničarska ekstremistička propaganda i aktivnosti je u velikoj meri usmerena protiv prava različitih manjinskih zajednica, kao i protiv migranata, koje optužuju za povećanje kriminala i osećanje nebezbednosti u određenim lokalnim zajednicama.

Takođe, desničarski ekstremisti deluju i protiv određenih društvenih grupa kao što su LGBT+ zajednice. Ove grupe karakteriše promovisanje nacionalističkih narativa, ksenofobije i veličanje ličnosti koje su učestvovale u ratnim i oružanim sukobima na prostoru bivše SFRJ tokom devedesetih godina 20. veka. Navedeni pojedinci prikazuju se kao heroji i zaštitnici vitalnih nacionalnih interesa, čime se šalje višeznačna poruka široj javnosti.

Navedene aktivnosti organizuju i sprovode male grupe lica (broje nekoliko desetina članova), pri čemu skupovi u njihovoj organizaciji nisu privukli širu podršku građana.

Ekstremne desničarske strukture su, kao i huliganske grupe, sposobne za izazivanje pojedinačnih akata nasilja, ali je njihova povezanost sporadična jer im se ciljevi razlikuju, odnosno desničarima su ideološki, a huliganima je to prevashodno sticanje protivpravne imovinske koristi.

Ekstremizam baziran na levičarskoj ideologiji, prevashodno na idejama marksizma i anarhizma, minorno je zastupljen u Republici Srbiji. S obzirom na malobrojnost članstva i ograničene logističke i organizacione kapacitete, do sada se nisu pojavljivali kao akteri u značajnijem broju nasilnih incidenata na teritoriji Republike Srbije.

Ono što predstavlja tačku koja povezuje ekstremnu desnicu i levicu u Republici Srbiji je pokušaj da i jedni i drugi izvuku korist na račun globalnih i lokalnih problema (ekonomija, energetika, zdravstvo, ekologija, kovid pandemija i dr.), kako bi ojačale svoje organizacione strukture i ostvarile veći uticaj na društveno-političkoj sceni Republike Srbije. S tim u vezi, iste dele i intenzivan antiglobalistički stav i narativ koji ponekad, posebno u slučaju desnice, uključuje i govor mržnje. Praćenjem aktivnosti ekstremnih desničarskih i levičarskih pokreta, organizacija i grupa utvrđeno je da se radi o pojavi ograničenog dometa, koje imaju izvestan uticaj na radikalizaciju, uz povremene kontakte i saradnju sa ideološkim pokretima van teritorije Republike Srbije.

Nadležni državni organi Republike Srbije prepoznaju određene oblike tzv. hibridnog nasilnog ekstremizma, kod kojeg unutar jedne grupe ili pokreta dolazi do kombinovanja, između ostalog, različitih motiva, ideologija, narativa i metoda. Isti za sada ne predstavlja značajnu pretnju po bezbednost Republike Srbije.

3.5.5 Uticaj stranih oružanih sukoba na Republiku Srbiju

Na sveukupnu bezbednosnu situaciju na globalnom i regionalnom, odnosno nacionalnom planu u značajnoj meri je uticalo izbijanje novih oružanih sukoba na Bliskom istoku koji su započeli

2023. godine sukobom „Hamasa" i Izreala, i koji i dalje eskaliraju. Ovi sukobi su izazvali negativnu reakciju lokalnog stanovništva islamske veroispovesti u Republici Srbiji, bilo da je reč o umerenim i/ili radikalnim pojedincima i/ili grupama. U datim okolnostima, među pojedinim militantno orijentisanim pojedincima su registrovani preteći komentari prema celokupnoj jevrejskoj zajednici, a kojima se na izvestan način najavljivala i mogućnost svojevrsne „odmazde" prema lokalnim jevrejskim zajednicama što je i prepoznato kao potencijalno značajan generator porasta pretnji od militantnog delovanja u našoj zemlji. Neposredni povod za pomenuti teroristički napad u Beogradu juna 2024. godine treba posmatrati upravo u tom kontekstu. Za sada nema identifikovanih odlazaka državljana Republike Srbije koji bi uzeli aktivno učešće u navedenom sukobu.

Pored navedenog, od početka oružanog sukoba između Ruske Federacije i Ukrajine februara 2022. godine, primetan je povećan broj državljana navedenih država koji imaju prijavljen boravak u skladu sa propisima Republike Srbije. U tom smislu, do sada nije otkriven nijedan slučaj njihove povezanosti sa terorističkim aktivnostima grupa i/ili pojedinaca na teritoriji Republike Srbije, država iz kojih su poreklom, kao ni sa bilo kojom drugom državom.

Značajno je istaći i da je vođen veliki broj predistražnih postupaka u vezi sa više stotina elektronskih poruka poslatih sa različitih internet platformi korišćenjem servisa za anonimizaciju. Iste su, pored ostalog, sadržale pretnje o postavljenim eksplozivnim napravama u vazduhoplovima i javnim objektima. Pošiljaoci pretnji su iste opravdavali stavom Republike Srbije prema oružanom sukobu u Ukrajini. Nakon uspešno identifikovanih lokacija sa koje su pretnje slate, kao i identifikacije pošiljalaca iz Republike Srbije, došlo je do značajnog smanjenja učestalosti i broja ovakvih poruka.

Zbog učešća u oružanom sukobu u Ukrajini, u periodu od oktobra 2014. godine do decembra 2024. godine zbog izvršenja krivičnih dela „Učestvovanje u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi" i „Organizovanje učestvovanja u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi", osuđeno je 38 srpskih državljana.

3.5.6 Izloženost pretnjama iz susednih zemalja

Od izbijanja sukoba u Siriji i Iraku, više od hiljadu lica sa Zapadnog Balkana boravilo je na teritorijama koje su pod kontrolom terorističke organizacije ISIS. Povratak tih osoba i njihovo ponovno povezivanje sa vođama radikalnih islamista u regionu predstavlja dodatni bezbednosni rizik za Republiku Srbiju, posebno kada se ima u vidu postojanje rodbinskih i prijateljskih veza sa našim državljanima. Ublažavanje rizika moguće je kontinuiranim jačanjem i unapređenjem saradnje svih nadležnih državnih organa koji mogu dati doprinos u borbi protiv terorizma u regionu.

Povećanom stepenu pretnje doprinose i pojedini slučajevi u regionu u kojima lica koja nakon odsluženja kazne zatvora zbog izvršenih krivičnih dela u vezi sa terorizmom, nastavljaju sa nasilnim ekstremističkim delovanjem, a što izaziva pozitivne reakcije njihovih sledbenika u regionu.

3.5.7 Migratorna kretanja

Oružani sukobi na Bliskom istoku i u Severnoj Africi doveli su do dugotrajnih i obimnih migracionih kretanja prema Evropi, pri čemu Balkan, uključujući Republiku Srbiju, predstavlja jednu od glavnih tranzitnih ruta. Iako većina migranata beži od nasilja i nesigurnosti u potrazi za boljim uslovima života, pojedini bezbednosni izazovi nastaju usled pokušaja terorističkih grupa da zloupotrebe migracione tokove kako bi prikrili svoje kretanje ili aktivnosti. Upravo ovakve pojave zahtevaju pažljivo i proporcionalno delovanje bezbednosnih službi, uz puno poštovanje ljudskih prava.

3.6 Analiza problema

Savremeni teroristički i nasilno-ekstremistički akteri sve češće koriste promene u međunarodnim okolnostima i napredak tehnologije kako bi prilagodili svoje metode delovanja, čineći pretnje kompleksnijim, nepredvidivim i težim za otkrivanje. Ovakav razvoj situacije ukazuje na potrebu za kontinuiranim unapređenjem kapaciteta za rano prepoznavanje i analizu rizika, pravovremenu identifikaciju pretnji i efikasan, proaktivan institucionalni odgovor.

- NKT ima ključnu ulogu u koordinaciji aktivnosti na nacionalnom nivou u ovoj oblasti. Međutim, potrebno je kontinuirano analizirati i unapređivati postojeće kapacitete ovog tela u kontekstu savremenih složenih bezbednosnih izazova i u cilju usklađivanja sa dobrim međunarodnim praksama i standardima.
- Radikalizacija je dinamičan i kompleksan proces, pa rani znaci ovog fenomena neretko prolaze neprimećeno. Nedostatak specifičnih znanja i veština praktičara koji su u svakodnevnom kontaktu sa građanima ograničavaju mogućnost da se rizična ponašanja pravovremeno uoče i da se na njih adekvatno odgovori. Odsustvo formalizovanog nacionalnog okvira za procenu rizika i neadekvatna razmena informacija među relevantnim akterima – obrazovnim institucijama, centrima za socijalni rad, zdravstvenim ustanovama, policijom i lokalnim zajednicama – dovodi do toga da se mnogi slučajevi prepoznaju tek u poodmakloj fazi, kada je prostor za nerepresivno delovanje znatno umanjen. Istovremeno, nedovoljna dostupnost stručnih resursa i specijalizovanih obuka dodatno ograničavaju kapacitet društva da koordinisano reaguje i obezbedi sveobuhvatnu podršku licima u riziku i njihovim okruženjima.
- Savremene digitalne tehnologije, uključujući društvene mreže, platforme za komunikaciju i veštačku inteligenciju, sve češće se zloupotrebljavaju od strane terorističkih i nasilnih ekstremističkih grupa za podsticanje na izvršenje terorističkih i drugih nasilnih akata, regrutovanje novih članova, obuke, finansiranje i druge protivzakonite aktivnosti. Na globalnom nivou, nadležni organi se suočavaju sa izazovima u pravovremenoj identifikaciji i reagovanju na ove digitalne pretnje, što je posledica ograničenih kadrovskih i tehničkih kapaciteta, ali i nedovoljno razvijenih mehanizama za saradnju sa kompanijama koje su vlasnici i pružaoci usluga na internetu. Algoritmi društvenih mreža često dovode do zatvaranja korisnika u takozvane „informativne mehure”, u kojima se radikalni stavovi pojačavaju i potvrđuju,

što posebno pogađa mlađu populaciju koja je aktivna u digitalnom prostoru. Istovremeno, nove tehnologije kao što su alati zasnovani na veštačkoj inteligenciji, mogu biti zloupotrebljene za proizvodnju sofisticiranih dezinformacija i personalizovanih radikalizirajućih poruka. Nedovoljno prilagođene standardne operativne procedure za prikupljanje i obradu elektronskih dokaza dodatno otežavaju efikasan institucionalni odgovor.

- Studija o svim oblicima radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji su prisutni u Republici Srbiji je sačinjena od podataka i saznanja o oblicima radikalizacije i nasilnog ekstremizma u Republici Srbiji koji su bili dostupni i relevantni u trenutku izrade dokumenta. Imajući u vidu period kada je Studija izrađena, navedenim dokumentom nisu obrađeni pojedini fenomeni (etnonacionalizam, incel, različite teorije zavere i dr.). Takođe, u Republici Srbiji ne postoji jedinstveni i samostalni nacionalni dokument koji sadrži procenu pretnji od terorizma i nasilnog ekstremizma.
- Postoji realna mogućnost da će se nastaviti trend iregularnih migracija većeg obima i u narednom periodu. Iako migranti sami po sebi ne predstavljaju bezbednosnu pretnju, među njima može biti pojedinaca koji su simpatizeri ili članovi nasilnih ekstremističkih ili terorističkih grupa ili su traumatizovani iskustvima koja ih čine ranjivim na dalju radikalizaciju. Istovremeno, zajednice u koje se migranti vraćaju često nisu osnažene niti pripremljene da podrže proces socijalne integracije, što može dovesti do međuetničkih i socijalnih tenzija, porasta osećaja nesigurnosti i jačanja netolerancije kod lokalnog stanovništva.
- Zatvori mogu biti okruženje u kojem se radikalni narativi brzo šire. Primera radi, individualni osećaj izolacije i marginalizacije zatvorenika u zatvoru, mogu biti faktori koji doprinose nasilnoj ekstremističkoj i terorističkoj radikalizaciji. Poseban izazov predstavlja rad sa zatvorenicima koji su u zatvoru zbog drugih krivičnih dela, a ne zbog krivičnih dela u vezi sa terorizmom, ali koji su u stanju povećane ranjivosti ili već ispoljavaju znake radikalizacije ka nasilnom ekstremizmu. Pored toga, neophodno je unaprediti i sistem postpenalne podrške licima koja napuštaju zatvor, koja bi bila započeta dok su lica još u zatvoru, kako bi se omogućilo njihovo odgovarajuće praćenje i uključivanje u zajednicu, te smanjio rizik od ponovne radikalizacije. Nedovoljna razmena relevantnih informacija između nadležnih institucija – pravosuđa, policije, službi bezbednosti, socijalne i zdravstvene zaštite – dodatno otežava blagovremeno prepoznavanje rizika i planiranje mera podrške.
- Iako Republika Srbija do sada nije bila meta velikih terorističkih napada, u kontekstu savremenih globalnih bezbednosnih izazova ne može se zanemariti rizik od napada na javne prostore i kritičnu infrastrukturu, uključujući i hibridne i nekonvencionalne oblike ugrožavanja. Poseban izazov predstavlja činjenica da procesi identifikacije kritičnih subjekata još uvek nisu u potpunosti dovršeni u svim relevantnim sektorima, što otežava upravljanje rizicima i planiranje mera zaštite. Istovremeno, uočava se nedovoljno razvijen integrisani pristup i ograničena multisektorska koordinacija nadležnih organa i drugih relevantnih aktera. Stoga je neophodno dovršiti procese identifikacije i analize rizika, uz unapređenje mera zaštite i otpornosti ključnih sektora.

Uočeni nedostaci treba da se sistemski adresiraju kroz postepenu primenu Direktive (EU) 2022/2557 o otpornosti kritičnih subjekata, koja omogućava prelazak na integrisani pristup zasnovan na upravljanju rizicima, jačanju multisektorske saradnje i unapređenju sposobnosti prevencije, reagovanja i oporavka. Istovremeno, potrebno je dalje unapređenje koordinacije u zaštiti javnih prostora, posebno u situacijama okupljanja većeg broja ljudi, uz primenu mera koje su proporcionalne procenjenim rizicima i u potpunosti usklađene sa zaštitom prava na mirno okupljanje i drugih osnovnih prava.

- Nacionalna procena rizika od pranja novca i nacionalna procena rizika od finansiranja terorizma iz 2024. godine nije ukazala na sistematsku zloupotrebu finansijskog sistema Republike Srbije u svrhe finansiranja terorizma. Međutim, podaci iz predistražnih postupaka, obaveštajnih izvora i međunarodne saradnje ukazuju na indicije da su novčana sredstva prenošena alternativnim načinima – ispod zakonskog praga prijave i kroz zatvorene mreže. Ovakve transakcije su teške za otkrivanje i dokazivanje i često ostaju van domašaja tradicionalnih istražnih metoda. Mere i aktivnosti koje se odnose na finansijski sistem su definisane Strateško-operativnim planom za sprečavanje pranja novca, finansiranja terorizma i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje za period od 2025. do 2029. godine.
- Iako je Vlada Republike Srbije donela 2021. godine Plan postupanja u slučaju povratka stranih terorističkih boraca i članova njihovih porodica, državljana Republike Srbije, na teritoriju Republike Srbije, još uvek nije izvršena repatrijacija preostalih državljana Republike Srbije iz kampova u Siriji.
- U pojedinim sredinama u Republici Srbiji evidentna je nedovoljno razvijena saradnja između državnih organa i ključnih aktera iz civilnog sektora koja je važna za jačanje društvene kohezije, a tim i za uspešnu prevenciju radikalizacije i nasilnog ekstremizma. Delotvorna saradnja državnih organa i civilnog društva mora se zasnivati na poverenju i uvažavanju različitosti u ciljevima i misijama. Nedovoljan broj programa prevencije prilagođenih lokalnim potrebama ostavlja prostor za stvaranje osećaja marginalizovanosti i isključenosti, što pogoduje širenju nasilnog ekstremizma i terorizma.
- Iako je strateška komunikacija ključna za izgradnju otpornosti na radikalizaciju i nasilni ekstremizam, u Republici Srbiji i dalje izostaje koordinisan i vidljiv pristup u promociji tolerancije i alternativnih narativa. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti uključivanju mladih i zajednica u stanju povećane ranjivosti u kreiranje ovih poruka, kako bi se osnažilo poverenje, inkluzivnost i sprečilo širenje osećaja marginalizacije. Istovremeno, nedovoljna usaglašenost i javna vidljivost poruka različitih aktera – nastavnika, lokalnih lidera, medijskih profesionalaca i drugih – smanjuje njihov uticaj, posebno u digitalnom prostoru koji sve češće zloupotrebljavaju nasilne ekstremističke grupe za širenje manipulativnih narativa, mržnje i netolerancije.
- Savremeni teroristički i nasilni ekstremistički napadi sve češće poprimaju kompleksne oblike, koji objedinjuju fizičko nasilje, sajber napade i dezinformacione kampanje,

čime se značajno povećava njihov destabilizujući potencijal. Poseban rizik predstavlja mogućnost koordinisanih i sinhronizovanih napada na više tačaka, što predstavlja izazov za kapacitete nadležnih institucija u pogledu brzog, usaglašenog i efikasnog odgovora. Iako odgovor na takve incidente zahteva integrisano delovanje bezbednosnih, civilnih, zdravstvenih i informaciono-tehnoloških struktura, u praksi i dalje dominira sektorski pristup, bez dovoljno razvijene međusektorske koordinacije, zajedničkog planiranja, vežbi i procedura. Dodatan izazov predstavlja izgradnja otpornosti - ne samo u smislu zaštite od napada, već i u obezbeđivanju brzog oporavka napadnutih sistema, normalizacije društvenih aktivnosti i kontinuiteta funkcionisanja ključnih javnih usluga. Nedostatak sveobuhvatnog pristupa takođe utiče na kapacitet sistema da adekvatno i u skladu sa međunarodnim standardima pruži podršku žrtvama terorističkih napada, uključujući pravnu, psihološku i zdravstvenu pomoć.

- Jedan broj državljana Republike Srbije učestvovao je u oružanim i ratnim sukobima na teritoriji stranih država, što predstavlja krivično delo po važećem KZRS. Iako su navedene radnje inkriminisane KZRS, za smanjenje broja stranih boraca značajno je unapređenje prevencije, naročito u pogledu koordinisanog delovanja državnih organa i šire društvene zajednice. Poseban bezbednosni izazov predstavlja činjenica da su ova lica prošla vojnu obuku i u mnogim slučajevim stekla i borbeno iskustvo. Sa sličnim izazovom suočavamo se i kod lica koja se nisu borila na stranim ratištima, ali su prošla formalnu obuku u okviru oružanih snaga, policije ili paravojnih jedinica, bilo u Republici Srbiji ili u inostranstvu, a koja više nisu u aktivnoj službi. Postoji mogućnost da ova lica, zbog lukrativnih ili ideoloških razloga, svoja stečena znanja i iskustva pruže terorističkim i nasilnim ekstremističkim organizacijama, kao i organizovanim kriminalnim grupama.
- U odnosu na međunarodno-preuzete obaveze, Republika Srbija se obavezala da donese poseban propis o prekursorima eksploziva, imajući u vidu da ova oblast u nacionalnom zakonodavstvu nije regulisana. Obaveze proističu iz potvrđene Mape puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2030. godine (Mapa puta). Sve faze i aktivnosti za uređenje ove oblasti definisane su u Programu za kontrolu malog i lakog oružja, municije i eksplozivnih materija u Republici Srbiji za period 2025–2030. godine sa Akcionim planom za period 2025–2027. godina.
- Kada je reč o eksplozivima za civilnu upotrebu i pirotehničkim sredstvima, kao potencijalnim pretnjama, u okviru pretpristupnog procesa u EU i Mape puta, Republika Srbija ima obavezu usklađivanja sa relevantnim propisima EU. Ove obaveze takođe su definisane u Programu za kontrolu malog i lakog oružja, municije i eksplozivnih materija u Republici Srbiji za period 2025–2030. godine sa Akcionim planom za period 2025–2027. godina. U pogledu statusa sprovođenja gore navedenih obaveza, u toku je izrada Nacrta zakona o eksplozivnim materijama, koji će regulisati proizvodnju i promet eksplozivnih materija za civilnu upotrebu i pirotehničkih sredstava.
- Postoje sporadični i ograničeni slučajevi povezanosti članova organizovanih kriminalnih grupa sa nasilnim ekstremizmom i terorizmom, što može predstavljati

bezbednosni izazov. Ove veze uglavnom se manifestuju kroz obezbeđivanje falsifikovanih dokumenata, oružja, pružanje logističke podrške ili finansiranje terorističkih aktivnosti. Pojedini nosioci etno-separatističkog delovanja iz bivših terorističkih organizacija koje su delovale na području AP KiM i juga centralne Srbije, uključeni su u organizovane kriminalne aktivnosti.

4. Promena koja se postiže sprovođenjem Programa

4.1 Vizija

Naša vizija je društvo koje, kroz integrisan, sveobuhvatan i proaktivan pristup uspešno sprečava i suprotstavlja se radikalizaciji, nasilnom ekstremizmu i terorizmu, u skladu sa međunarodnim i domaćim pravom. Težimo izgradnji sistema u kome se izazovi i rizici blagovremeno prepoznaju i analiziraju, rizici smanjuju kroz edukaciju, uključenost zajednica i preventivne mere, kritični subjekti i javni prostori se štite na osnovu procene ranjivosti i koordinisanog delovanja, a institucije su spremne da efikasno reaguju, te da obezbede sveobuhvatnu podršku žrtvama. Ovo je vizija bezbednog i otpornog društva, u kojem vlada poverenje, solidarnost i poštovanje ljudskih prava, i u kojem se demokratske vrednosti štite od svih oblika nasilnog ekstremizma i terorizma.

5. Ciljevi Programa

Program sadrži **jedan opšti cilj i četiri posebna cilja** koji neposredno doprinose ostvarenju tog opšteg cilja.

5.1 Opšti cilj

Opšti cilj Programa je: „Uspostavljen efikasan, usaglašen i održiv sistem za predviđanje, sprečavanje, zaštitu i odgovor na radikalizaciju, nasilni ekstremizam i terorizam, u cilju očuvanja demokratskih vrednosti, društvene otpornosti i bezbednosti u Republici Srbiji, zasnovan na poštovanju ljudskih prava i vladavini prava, kroz saradnju svih relevantnih aktera, pri čemu će posebna pažnja biti posvećena izbegavanju negativnih posledica po ljudska prava i osnovne slobode pojedinaca”.

Pokazatelj (i) na nivou opšteg cilja *(pokazatelj efekta)*	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u 2030. godini

Unapređen normativno-pravni okvir (propisi) u suprotstavljanju terorizmu, nasilnom ekstremizmu i radikalizaciji u skladu sa međunarodnim pravom	Broj	Izveštaj NKT	Nema podataka	2025.	6
Unapređeni institucionalni kapaciteti i međuinstitucionalna saradnja u suprotstavljanju terorizmu, nasilnom ekstremizmu i radikalizaciji (interni propisi i sporazumi o saradnji)	Bro	Izveštaj NKT	Nema podataka	2025.	5
Širenje pozitivnih vrednosti i demokratskih načela uz afirmaciju i promociju alternativnih narativa, uz široko i značajno uključivanje lokalnih zajednica i civilnog društva (programi i projekti)	Broj	Izveštaj NKT	Nema podataka	2025.	5

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: U Republici Srbiji obrazovano je NKT sa ciljem koordinacije aktivnosti na prevenciji i borbi protiv terorizma, radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji vode u terorizam na nacionalnom nivou i da osigura efikasno sprovođenje, praćenje, ocenjivanje i izveštavanje o sprovođenju strateških dokumenata u oblasti sprečavanja i borbe protiv terorizma, kao i radi uspostavljanja jasne i konzistentne politike u ovoj oblasti. Međutim, u Republici Srbiji ne postoji odgovarajući formalni mehanizam na nacionalnom nivou za procenu rizika od radikalizacije, kao i adekvatna koordinacija relevantnih aktera. Pored sprovođenja mera unapređenja bezbednosne kulture građana, kroz edukaciju, medijske kampanje i programe koji podstiču toleranciju, multikulturalnost i inkluzivnost, posebno kod mladih i drugih grupa u stanju povećane ranjivosti, uočena je potreba podizanja nivoa strateške komunikacije i dugoročnog delovanja koje bi sprečilo širenje nasilnog ekstremizma i terorizma. Takođe, poseban izazov predstavlja dinamično i često nekontrolisano okruženje u digitalnom prostoru, gde je otkrivanje i uklanjanje terorističkog i nasilnog ekstremističkog sadržaja otežano bez bliske saradnje sa tehnološkim kompanijama, ali i civilnim društvom i medijima. Važno je napomenuti da zaštita kritične infrastrukture i javnih prostora predstavlja međusobno povezane prioritete u suprotstavljanju pretnjama od terorizma. Dok kritični subjekti obezbeđuju vitalne funkcije društva, javni prostori su, zbog svoje otvorenosti i dostupnosti, sve češće mete napada usmerenih na izazivanje straha i destabilizacije. Oba segmenta zahtevaju koordinisan i integrisan pristup zasnovan na proceni rizika i jačanju otpornosti, uz efikasnu međusektorsku saradnju i sistematsko unapređenje mera prevencije, pripremljenosti, reagovanja i oporavka, uz puno poštovanje garantovanih ljudskih prava i sloboda. Odgovor na terorističke pretnje i napade podrazumeva blagovremenu pripremu i

koordinaciju nadležnih institucija, organa i organizacija koje pružaju vitalne usluge građanima, kao i unapređenje kapaciteta samih građana za adekvatno reagovanje, kroz jačanje sistema upravljanja posledicama, uključujući podršku i pomoć žrtvama terorizma. Prepoznata je potreba za upoznavanjem sa dobrim evropskim praksama koje se odnose na primenu posebne dokazne radnje prikrivenog islednika u digitalnom prostoru, kako bi preneta znanja i iskustva bila iskorišćena kao polazna osnova za izradu analiza koje bi se odnosile kako na posebne dokazne radnje u domaćoj praksi, tako i na zakonska rešenja i mogućnosti njihovih unapređenja u skladu sa dobrom međunarodnom praksom. Takođe, prepoznata je potreba za unapređenjem važećih rešenja iz ZONDO-a, kojima se reguliše nadležnost organa za postupanje u predmetima krivičnih dela terorizma.

Ostvarivanje opšteg cilja doprineće unapređenju rada NKT, naročito u smislu poboljšanih kapaciteta za izradu različitih analitičkih proizvoda koji se odnose na procene pretnji, mape zajednica u stanju povećane ranjivosti, zloupotrebu modernih tehnologija i izradu Nacionalne mape puta za sprovođenje Zajedničkog akcionog plana EU za sprečavanje i borbu protiv terorizma i nasilnog ekstremizma za Zapadni Balkan za period 2025-2030. godine. Takođe, bila bi formalizovana i unapređena saradnja i koordinacija između predstavnika vlasti, civilnog društva i privatnog sektora radi pružanja individualizovane podrške licima u riziku od radikalizacije. Doprinelo bi se izgradnji sveobuhvatnog i efikasnog sistema sprečavanja radikalizacije, nasilnog ekstremizma i terorizma, prevashodno kroz unapređenje saradnje između državnih organa, lokalnih zajednica i civilnog sektora. Kroz edukaciju, inkluziju ranjivih grupa, promociju pozitivnih vrednosti, demokratskih načela i konstruktivnih kontranarativa ojačala bi se otpornost i unapredila bezbednost i stabilnost društva. Preduzimale bi se aktivnosti na unapređenju zaštite kritične infrastrukture i jačanju otpornosti kritičnih subjekata, kao i na unapređenju zaštite javnih prostora kroz jačanje kompetencija i koordinacije subjekata uključenih u organizaciju javnih skupova. Takođe, ostvarivanjem opšteg cilja doprinelo bi se unapređenju odgovora sistema na terorističke pretnje i napad, uključujući i pomoć žrtvama terorizma, vodeći računa o ranjivim kategorijama žrtava, kao što su žene i deca, koje mogu biti izložene specifičnim oblicima viktimizacije. Jedan od efekata bilo bi unapređenje zakonskih rešenja koja se odnose na primenu posebne dokazne radnje prikrivenog islednika u digitalnom prostoru, kao i unapređenje važećih rešenja iz odredaba materijalnih zakona kojima se reguliše nadležnost organa u predmetima suzbijanja terorizma.

Realizacija opšteg cilja doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja utvrđenih Agendom za održivi razvoj do 2030. godine Ujedinjenih nacija, pre svega podcilja 16a – „Osnažiti relevantne nacionalne institucije, između ostalog i preko međunarodne saradnje, za izgradnju kapaciteta na svim nivoima, posebno u zemljama u razvoju, radi sprečavanja nasilja i borbe protiv terorizma i kriminala”.

5.2 Posebni ciljevi Programa

Posebni ciljevi Programa upravljeni na realizaciju opšteg cilja su:

1. Predviđanje i rano prepoznavanje izazova i rizika u vezi sa radikalizacijom, nasilnim ekstremizmom i terorizmom
2. Sprečavanje radikalizacije, nasilnog ekstremizma i terorizma
3. Zaštita od terorističkih napada kroz uočavanje i otklanjanje slabosti u sistemu zaštite
4. Odgovor na terorističke pretnje i napade uz unapređenje sistema upravljanja posledicama

5.3 Analiza opcija za ostvarivanje ciljeva

Za postizanje opšteg cilja, u toku utvrđivanja polaznih osnova za izradu Programa, kao i u toku konsultativnog procesa, sagledane su tri alternativne opcije koje su posmatrane iz ugla kapaciteta za ispunjenje posebnih, odnosno opšteg cilja, i to:

Opcija 1: status quo

Podrazumeva da se aktivnosti u oblasti borbe protiv terorizma i nasilnog ekstremizma realizuju bez planskog dokumenta.

U vezi sa ovom opcijom važno je istaći da je tek sa donošenjem Strategije započeo proces izgradnje integrisanog sistema za borbu protiv terorizma na nacionalnom nivou. U ovom periodu učinjeni su neki od ključnih koraka u ovom smeru kao što je: obrazovanje NKT i određenje Nacionalnog koordinatora, formiranje Operativne grupe za sprečavanje i borbu protiv terorizma, značajno unapređenje propisa u oblasti krivičnog zakonodavstva i zaštite kritične infrastrukture, uspostavljanje nacionalne baze terorista, kao i prvi koraci ka izgradnji međuinstitucionalnog mehanizma za prepoznavanje ranih znakova radikalizacije i ka uspostavljanju odgovora sistema u slučaju terorističkog napada. Sve promene nakon 2021. godine uglavnom su proizašle iz aktivnosti započetih u vreme važenja Strategije.

Takođe, iako je važenje Strategije okončano 2021. godine, mere vezane za terorizam sprovodile su se i nakon ove godine u skladu sa drugim planskim dokumentima kao što je ZAP, kojem je važenje okončano krajem 2023. godine. Stoga nije moguće u potpunosti sagledati sve posledice nepostojanja ijednog planskog dokumenta za ovu oblast.

Posmatrajući ovu opciju kroz pojedinačne ciljeve, u oblasti **predviđanja i ranog prepoznavanja** unapređenje kapaciteta za prepoznavanje novih i netradicionalnih oblika pretnji, uključujući one povezane sa zloupotrebom modernih tehnologija, biće otežano. Izostaće procena rizika na nacionalnom nivou, kao i rano otkrivanje pretnji od terorizma i nasilnog ekstremizma. Odgovor institucija ostaće uglavnom reaktivan, bez mogućnosti za proaktivno delovanje, a politike će se donositi bez dovoljno relevantnih podataka i sveobuhvatnih analiza.

U oblasti **sprečavanja**, nadležni organi će nastaviti da sprovode aktivnosti započete u periodu važenja prošlog planskog dokumenta (2017-2021) i druge aktivnosti iz svojih nadležnosti, a u skladu sa međunarodnim standardima. Odsustvo planskih i sistematičnih edukativnih programa, javnih kampanja i podrške aktivnostima civilnog društva, kao i neefikasno uklanjanje terorističkih sadržaja sa interneta rezultiraće slabom otpornošću zajednica na propagandu i mogućim povećanjem regrutovanja za terorističke i nasilne ekstremističke

aktivnosti. Trenutna koordinacija nadležnih institucija u postupanju sa radikalizovanim licima može se pokazati kao neadekvatna za blagovremeno reagovanje na moguće pretnje.

U oblasti **zaštite**, nadležni organi će nastaviti sa sprovođenjem nekih od aktivnosti koje proizilaze iz Zakona o kritičnoj infrastrukturi, kao i propisane aktivnosti vezane za zaštitu javnih prostora.

Na nivou **odgovora**, institucije će postupati u skladu sa postojećim nadležnostima i procedurama, a pravosudni organi nastaviće sa obavljanjem redovnih poslova u okviru dostupnih zakonskih mogućnosti. Sprovodile bi se određene mere rehabilitacije i resocijalizacije lica, npr. prema stranim terorističkim borcima. Postojećim Uputstvom o načinu postupanja organizacionih jedinica MUP u slučaju pretnji od terorizma nije predviđeno definisanje kapaciteta, sredstava i procedura svih relevantnih aktera, što značajno otežava usklađeno delovanje na nacionalnom nivou, brz protok informacija i racionalno korišćenje resursa.

Opcija 2: donošenje planskog dokumenta u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i nasilnog ekstremizma

Ova opcija, koja isključuje sprovođenje regulatornih mera, će dovesti do određenih željenih promena u oblasti borbe protiv terorizma i nasilnog ekstremizma, kroz primenu informativno-edukativnih i institucionalno upravljačko organizacionih mera, osmišljenih da odgovore na neke od ključnih izazova prepoznatih tokom pripremnog i konsultativnog procesa.

Međutim, ostvarivanje maksimalnog učinka je teško ostvarivo bez odgovarajuće pravne regulative, čak i u slučaju koordinacije i spremnosti za sprovođenje sistemskih promena, što značajno utiče ne samo na verovatnoću ostvarivanja promene, već i na održivost tako ostvarenih učinaka.

Na nivou **predviđanja i ranog prepoznavanja**, za razliku od prethodne opcije, sprovešće se analiza kapaciteta NKT za izradu različitih analitičkih proizvoda (kao što su procena izazova, rizika i pretnji od terorizma i nasilnog ekstremizma na nacionalnom nivou i mapa ranjivih grupa i lokalnih zajednica koje su u povećanom riziku od radikalizacije i nasilnog ekstremizma), sa fokusom na nove tipove pretnji, posebno u vezi sa zloupotrebom modernih tehnologija.

Na nivou **sprečavanja**, sprovođenjem edukativnih programa, javnih kampanja i podrškom aktivnostima civilnog društva ojačaće se svest, posebno mladih, o opasnostima od nasilnog ekstremizma i terorizma. Unapređena bilateralna saradnja institucija, sprovedene mere prema radikalizovanim licima i saradnja sa provajderima internet usluga, doprineće ranom otkrivanju i sprečavanju dalje radikalizacije (npr. sprečavanju odlazaka na strana ratišta). U odsustvu unapređenja propisa, mere će biti fragmentarne, bez sistemske podrške i koordinacije, bez jasnih protokola za postupanje, posebno u delu koji se odnosi na sprečavanje radikalizacije.

Na nivou **zaštite**, nadležni organi će nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti u okviru postojećeg pravnog i institucionalnog okvira, uključujući primenu mera koje proizilaze iz važećih propisa u oblasti kritične infrastrukture, kao i propisane aktivnosti vezane za zaštitu javnih prostora.

Istovremeno, sprovodiće se aktivnosti usmerene na jačanje institucionalnih kapaciteta za identifikaciju kritičnih subjekata.

Na nivou **odgovora**, u odnosu na prethodnu opciju, unapredиće se stručne kompetencije javnih tužilaca i sudija kroz specijalističke obuke u oblasti borbe protiv terorizma i nasilnog ekstremizma. Mere rehabilitacije i resocijalizacije radikalizovanih lica sprovodiće se na sistematičniji način i prema određenim novim kategorijama lica, npr. prema povratnicima sa stranih ratišta.

Opcija 3: donošenje planskog dokumenta u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i nasilnog ekstremizma, uz analizu i eventualnu izmenu relevantnih propisa

Ova opcija u sebi sadrži sve pozitivne aspekte prethodne opcije, ali uključuje i sistematičnu analizu važećeg pravnog okvira u oblasti sprečavanja i odgovora na terorizam i nasilni ekstremizam, kao i eventualno iniciranje izmena ili donošenje novih zakona, podzakonskih akata ili drugih dokumenata u oblastima koje su u ovom trenutku nepotpuno ili neadekvatno uređene. Promene, odnosno poželjniji ishodi od onih iz opcija 1. i 2. bili bi vidljivi i merljivi na nivou posebnih ciljeva Programa.

Na nivou **predviđanja i ranog prepoznavanja**, sem ishoda iz prethodne opcije, stvaranjem pravne osnove za formiranje i rad Tima za inicijalnu procenu rizika od radikalizacije stvoriće se preduslov izgradnje međuinstitucionalnog mehanizma za prepoznavanje i ukazivanje na rane znakove radikalizacije i nasilnog ekstremizma. Organizovanjem obuka za praktičare iz različitih institucija (prosveta, socijalni rad, zatvori), koje će koordinisati Tim, unapredиće se njihove kompetencije za prepoznavanje prvih znakova radikalizacije, uz poštovanje garantovanih ljudskih prava i sloboda.

Na nivou **sprečavanja**, sem ishoda iz prethodne opcije, doći će i do unapređenja protokola i procedura u više oblasti, kao što je međusektorska saradnja u sprečavanju nasilnog ekstremizma i identifikacije alternativnih načina prenosa sredstava u sprečavanju finansiranja terorizma. Takođe, doći će i do unapređenja operativnih policijskih procedura u vezi sa nasilnim ekstremizmom, a posebno u vezi sa fenomenom stranih boraca, u skladu sa primerima dobre međunarodne prakse.

Na nivou **zaštite**, nadležni organi će nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti koje proizilaze iz postojećeg pravnog i institucionalnog okvira u oblasti kritične infrastrukture, uz istovremeno razmatranje mogućnosti njegovog daljeg unapređenja radi usklađivanja sa principima Direktive (EU) 2022/2557. Paralelno sa tim, sprovodiće se mere jačanja kapaciteta institucija nadležnih za zaštitu kritične infrastrukture, kao i jačanje kompetencija i koordinacije subjekata uključenih u organizaciju javnih skupova.

Na nivou **odgovora**, donošenjem plana reagovanja na terorističke pretnje i napade na nacionalnom nivou, kojim će se precizno definisati kapaciteti, sredstva i procedure svih relevantnih aktera, osiguraće se usklađeno delovanje, brz protok informacija i racionalno korišćenje resursa, te značajno povećati efikasnost odgovora. Takođe, izvršiće se i eventualno unapređenje ZONDO-a, naročito u segmentu koordinacije i nadležnosti. Opisane mere omogućiće pravovremeno, delotvorno i zakonito procesuiranje svih oblika terorističkih aktivnosti.

Primenom sveobuhvatnog paketa mera koje predviđa opcija 3, biće određene jasne nadležnosti, procedure i alati za proaktivno delovanje nadležnih organa, čime će se povećati bezbednost pojedinaca, pravna sigurnost i otpornost države na složene bezbednosne izazove, a uz racionalnije korišćenje resursa javnog i privatnog sektora. Takođe, značajno će biti unapređena sposobnost države da brzo, koordinisano i efikasno reaguje na terorističke pretnje i incidente. Ovakvim pristupom osiguraće se usaglašenost sa međunarodnim standardima, posebno pravnim tekovinama EU, što doprinosi međunarodnom ugledu Republike Srbije i procesu pristupanja Republike Srbije EU. Donošenjem sveobuhvatnog dokumenta javne politike u oblasti suprotstavljanja terorizmu i nasilnom ekstremizmu koji bi predviđao i unapređenje postojećeg pravnog okvira, uvažiće se preporuke i ocene EK date u godišnjim izveštajima o napretku, kao i nalazi i ocene TAEKS (TAIEX) ekspertske misije iz izveštaja o proceni kapaciteta za sprečavanje i suprotstavljanje terorizmu i nasilnom ekstremizmu.

Iako sprovođenje mera Programa nema direktnih **ekonomskih** efekata, iz prethodno navedenog proizilazi da postoje značajni indirektni pozitivni efekti, najizrazitiji kod treće opcije. Povećanje pravne sigurnosti, stabilnosti i poverenja u institucije podstaći će ulaganja, a smanjenje mogućnosti za terorističke incidente smanjiće i verovatnoću troškova potrebnih za revitalizaciju infrastrukture, kao i dugoročne posledice zbog prekida ekonomskih tokova, pada turizma i investicija.

Postoje direktni pozitivni efekti na **društvo**, najizrazitiji kod treće opcije, ako se mere sprovode transparentno i uz značajno učešće civilnog društva, kao što su: unapređenje bezbednosti pojedinaca i jačanje otpornosti zajednica na nasilne i ekstremističke uticaje, jačanje poverenja u institucije i podsticanje inkluzivnosti i socijalne kohezije, naročito kroz mere usmerene na mlade i ranjive grupe. Pozitivan efekat na unapređenje ljudskih prava ostvariće se kroz zaštitu pojedinaca od nasilja, straha i diskriminacije, kroz programe prevencije i podršku inkluzivnim politikama koje prepoznaju ranjivost pojedinih grupa. Takođe, poseban pozitivan uticaj ostvaruje se na psihosocijalno zdravlje kroz rano prepoznavanje i podršku osobama u riziku od radikalizacije i pružanje pomoći žrtvama terorističkih akata.

Iako sprovođenje mera Programa nema direktnih efekata na **životnu sredinu i klimatske promene**, iz prethodno navedenog proizilazi da postoje indirektni pozitivni efekti, najizrazitiji kod treće opcije. Unapređena otpornost i zaštita kritične infrastrukture u oblastima kao što su vodosnabdevanje, energetika, prečišćavanje otpadnih voda ili hemijska industrija smanjuje rizik od širih ekoloških posledica koje bi teroristički napadi na njih mogli imati, a koje bi imale dugoročan negativan uticaj na životnu sredinu i javno zdravlje. Prilikom planiranja i sprovođenja mera i aktivnosti iz Programa, vodiće se računa o principima Zelene agende za Zapadni Balkan i Evropskog zelenog dogovora, posebno u delu jačanja otpornosti sistema i kritične infrastrukture, energetske efikasnosti, racionalne upotrebe resursa i smanjenja negativnog uticaja na životnu sredinu, u meri u kojoj je to primenljivo.

Postoje direktni pozitivni **upravljački** efekti mera Programa. Doći će do unapređenja intersektorske razmene informacija i koordinisanog delovanja, a koordinacija će u nekim slučajevima biti unapređena formiranjem međuresornih timova ili radnih tela (npr. za ranu procenu rizika od radikalizacije). Uspostavljanje jasnijih procedura delovanja i protokola saradnje doprineće većoj efikasnosti u radu. Doći će do jačanja kadrovskih i tehničkih

kapaciteta, posebno u institucijama koje učestvuju u sprečavanju, u sektorima policije, pravosuđa, obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstva i zatvorskog sistema. To podrazumeva dodatne obuke službenika, kao i uvođenje novih alata i softverskih rešenja. Ulaganje u kapacitete je umereno, ali nosi značajne dugoročne efekte.

6. Mere za ostvarivanje cilja i analiza njihovih efekata

Posebni cilj 1: Predviđanje i rano prepoznavanje izazova i rizika u vezi sa radikalizacijom, nasilnim ekstremizmom i terorizmom

Pokazatelji na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u 2030. godini
Unapređeni kapaciteti NKT	Da/Ne	Izveštaj o radu NKT	Ne	2025.	Da
Obrazovan Tim za inicijalnu procenu rizika od radikalizacije	Da/Ne	Akt o obrazovanju Tima	Ne	2025.	Da
Izrađena nacionalna procena pretnje od terorizma i nasilnog ekstremizma	Da/Ne	Usvojen dokument	Ne	2025.	Da

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Vlada Republike Srbije obrazovala je NKT čiji je zadatak da koordinira aktivnosti na prevenciji i borbi protiv terorizma, radikalizma i nasilnog ekstremizma koji vodi u terorizam na nacionalnom nivou i da osigura efikasno sprovođenje, praćenje, ocenjivanje i izveštavanje o sprovođenju strateških dokumenata u oblasti sprečavanja i borbe protiv terorizma, kao i uspostavljanje jasne i konzistentne politike u ovoj oblasti. U cilju izrade kvalitetnih analitičkih materijala (nacionalna procena izazova, rizika i pretnji od terorizma i nasilnog ekstremizma, mapiranje grupa i zajednica koje se nalaze u stanju povećane ranjivosti i riziku od radikalizacije i različitih oblika nasilnog ekstremizma), kao i izrade Nacionalne mape puta za sprovođenje Zajedničkog akcionog plana za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma za Zapadni Balkan za period 2025-2030. godine, potrebno je dodatno ojačati resurse i analitičke kapacitete NKT.

Odsustvo odgovarajućeg pravnog okvira na nacionalnom nivou za procenu rizika od radikalizacije lica i neadekvatna koordinacija relevantnih aktera – obrazovnih institucija, centara za socijalni rad, zdravstvenih ustanova, policije i lokalnih zajednica – dovodi do toga da se mnogi slučajevi prepoznaju tek u poodmakloj fazi, kada je prostor za nerepresivno delovanje znatno umanjen.

Planirana promena biće ostvarena kroz sledeće dve mere:

- Mera 1.1: Jačanje kapaciteta NKT
- Mera 1.2: Uspostavljanje međuinstitucionalnog mehanizma za prepoznavanje i ukazivanje na rane znakove radikalizacije i nasilnog ekstremizma (referalni mehanizam)

Ostvarivanje ovog posebnog cilja doprineće unapređenju rada NKT, naročito u smislu poboljšanih kapaciteta za izradu različitih analitičkih proizvoda koji se odnose na procene pretnji, mapiranje grupa i zajednica koje se nalaze u stanju povećane ranjivosti, zloupotrebu modernih tehnologija i izradu Nacionalne mape puta za sprovođenje Zajedničkog akcionog plana za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma za Zapadni Balkan za period 2025-2030. godine. Takođe, bila bi formalizovana i unapređena saradnja i koordinacija između predstavnika državnih organa i civilnog društva, radi pružanja individualizovane podrške licima u riziku od radikalizacije. Za praktičare koji su u neposrednom kontaktu sa stanovništvom, sprovodiće se obuke o prepoznavanju ranih znakova radikalizacije, vodeći računa o adekvatnoj zastupljenosti polova.

Ostvarivanje ovog posebnog cilja doprinosi realizaciji podcilja 16a održivog razvoja Ujedinjenih nacija koji glasi: „Ojačati relevantne nacionalne institucije, i preko međunarodne saradnje, u cilju izgradnje kapaciteta na svim nivoima, posebno u zemljama u razvoju, radi sprečavanja nasilja i borbe protiv terorizma i kriminala”.

Mera 1.1: Jačanje kapaciteta NKT

Tip mere	Regulatorna, Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Usvojena Nacionalna mapa puta za sprovođenje Zajedničkog akcionog plana za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma za Zapadni Balkan za period 2025-2030. godine	Da/Ne	Zaključak NKT	Ne	2025.	Da
Izvršena analiza kapaciteta NKT-a	Da/Ne	Objedinjeni izveštaj organa koji učestvuju u radu NKT	Ne	2025.	Da
Izrađena nacionalna procena pretnje od	Da/Ne	Usvojen dokument	Ne	2025.	Da

terorizma i nasilnog ekstremizma					
Izrađen predlog za unapređenje rada NKT	Da/Ne	Predlog	Ne	2025.	Da

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Vlada Republike Srbije obrazovala je 2019. godine NKT i imenovala je Nacionalnog koordinatora. Trenutno je zadatak NKT da koordinira aktivnosti na prevenciji i borbi protiv terorizma, radikalizma i nasilnog ekstremizma koji vodi u terorizam na nacionalnom nivou i da osigura efikasno sprovođenje, praćenje, ocenjivanje i izveštavanje o sprovođenju strateških dokumenata u oblasti sprečavanja i borbe protiv terorizam, kao i uspostavljanje jasne i konzistentne politike u ovoj oblasti. U radu NKT učestvuju predstavnici sledećih institucija: MUP, BIA, JTOK, Vrhovnog JT, Vojnobezbednosne agencije (u daljem tekstu: VBA), Vojnoobaveštajne agencije (u daljem tekstu: VOA), MSP, MF - UZSPN, MEI, Kancelarije Saveta za nacionalnu bezbednost i zaštitu tajnih podataka. Izazov mogu biti trenutni kapaciteti NKT za sprovođenje preporuka iz izveštaja TAEKS (TAIEX) ekspertske misije iz 2024. godine, koje se odnose na potrebu za izradom procene izazova, rizika i pretnji od terorizma i nasilnog ekstremizma na nacionalnom nivou, kao i mapiranje ranjivih grupa koje su u povećanom riziku od radikalizacije i različitih oblika nasilnog ekstremizma.

Opis i efekti mere: Izvršenom analizom kapaciteta NKT u skladu sa TAEKS (TAIEX) preporukama iz 2024. godine, kao i na osnovu prikupljenih informacija o načinu funkcionisanja koordinacionih tela za borbu protiv terorizma u drugim državama, biće sačinjen predlog za unapređenje rada NKT, posebno u smislu unapređenja kapaciteta za izradu različitih analitičkih proizvoda koje se odnose na procene pretnji, mape grupa koje se nalaze u stanju povećane ranjivosti i zloupotrebu modernih tehnologija.

Nacionalna procena pretnje od terorizma i nasilnog ekstremizma predstavljala bi sveobuhvatan dokument, u čiju izradu bi bili uključeni javni, privatni i civilni sektor, kao i obrazovne i naučne institucije. Ovakav pristup će, pored ostalog, doprineti i podizanju svesti društva u celini i unapređenju rada svih sektora. Procena bi bila osnov za izradu drugih dokumenata javne politike u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i nasilnog ekstremizma, kao i za identifikovanje specifičnih rizika. Nacionalna procena pretnje obuhvatala bi i oblike nasilnog ekstremizma koji bi zbog društvene opasnosti mogli biti identifikovani u narednom periodu, a koji trenutno nisu prepoznati u Studiji o svim oblicima radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji su prisutni u Republici Srbiji. Takođe, obuhvatala bi i oblike nasilnog ekstremizma koji su prepoznati u državama EU i okruženju, a koji potencijalno mogu da se reflektuju na bezbednost u Republici Srbiji (etnonacionalizam, neonacizam, incel, različite teorije zavere i drugi). Ova pitanja biće pažljivo sagledana u narednom periodu i zbog drugih međunarodno preuzetih obaveza, kao na primer kroz Zajednički akcioni plan za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma za Zapadni Balkan za period 2025-2030. godine i Nacionalnu mapu puta za njegovo sprovođenje.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: NKT

Institucije partneri u sprovođenju mere: Organi koji učestvuju u radu NKT

Mera 1.2: Uspostavljanje međuinstitucionalnog mehanizma za prepoznavanje i ukazivanje na rane znakove radikalizacije i nasilnog ekstremizma (referalni mehanizam)

Tip mere	Regulatorna, Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Usvojen dokument kojim se definiše metodologija rada Tima za inicijalnu procenu rizika od radikalizacije	Da/Ne	Dokument kojim se definiše metodologija	Ne	2025.	Da
Obrazovan Tim za inicijalnu procenu rizika od radikalizacije na osnovu usvojenog dokumenta	Da/Ne	Akt o obrazovanju Tima	Ne	2025.	Da
Održane obuke za članove Tima	Broj	Izveštaj Tima	0	2025.	4
Održane obuke o prepoznavanju ranih znakova radikalizacije za praktičare u neposrednom kontaktu sa stanovništvom	Broj	Izveštaj Tima	0	2025.	6

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Nepostojanje adekvatnog referalnog mehanizma otežava blagovremeno reagovanje i pružanje podrške osobama koje su ranjive ili izložene riziku od radikalizacije. Posledica može biti povećanje broja i stepena radikalizovanosti pojedinaca spremnih da izvrše ili podrže akte nasilja povezane sa nasilnim ekstremizmom i terorizmom. Kao inicijalni korak za stvaranje referalnog mehanizma obrazovana je u 2024. godini Radna grupa za stvaranje nužnih uslova za uspostavljanje međuresornog Tima za inicijalnu procenu rizika od radikalizacije, čiji je zadatak da sačini dokument kojim bi se definisali zadaci Tima, modaliteti njegove saradnje sa drugim relevantnim akterima u oblasti prevencije, kao i uloge i obaveze različitih učesnika u Timu. Po završetku ovog zadatka mandat navedene radne grupe prestaje.

Opis i efekti mere: Obrazovanjem Tima za inicijalnu procenu bio bi ispunjen jedan od bitnih preduslova za uspostavljanje referalnog mehanizma. Zadaci Tima bili bi donošenje ocene o validnosti inicijalne informacije da je neko lice u riziku od radikalizacije, davanje procene

stepena radikalizovanosti i rizičnosti tog lica, po potrebi i uz prikupljanje informacija iz različitih izvora, kao što su policija, prosveta, zatvori, socijalna zaštita, civilno društvo, verske zajednice i dr., davanje preporuka za dalje postupanje, pružanje podrške drugim akterima u radu sa ovakvim licima. Unapređenje kompetencija članova Tima sprovodilo bi se u kontinuitetu, sa ciljem njihove bolje obučenosti i spremnosti da na blagovremen i adekvatan način odgovore ovom izazovu. Ovim bi se unapredila saradnja i koordinacija između predstavnika vlasti, civilnog društva, privatnog sektora i porodice, radi pružanja individualizovane podrške u slučaju ranog prepoznavanja radikalizacije. Delokrug rada Tima obuhvatio bi i oblast reintegracije i resocijalizacije stranih boraca, tj. lica koja su učestvovala u oružanim sukobima u stranoj državi. Takođe, za praktičare koji su u neposrednom kontaktu sa stanovništvom, sprovodiće se obuke o prepoznavanju ranih znakova radikalizacije, vodeći računa o specifičnosti različitih grupa i zajednica. Važno je naglasiti da svaka procena rizika i potreba treba da bude individualizovana, zasnovana na poštovanju ljudskih prava i osnovnih sloboda, zaštiti podataka o ličnosti, poštujući načelo zabrane svih oblika diskriminacije, kao i da je potrebno da bude zasnovana na činjenicama uz pažljivo i podrobno preispitivanje od strane praktičara koji poseduju neophodna znanja u ovoj oblasti.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MUP

Institucije partneri u sprovođenju mere: BIA, MP, MPROS, MZ, MRZBSP i drugi relevantni organi i organizacije

Posebni cilj 2: Sprečavanje radikalizacije, nasilnog ekstremizma i terorizma

Pokazatelji na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u 2030. godini
Unapređena komunikacija sa provajderima internet usluga	Da/Ne	Izveštaj MUP	Ne	2025.	Da
Unapređene policijske standardne operativne procedure i sporazumi i protokoli o međuinstitucionalnoj saradnji	Broj	Izveštaji nosilaca aktivnosti	Nema podataka	2024.	4
Podržani programi i aktivnosti kroz koje se postiže protivteža širenju nasilnih ekstremističkih ideologija i kreira prihvatajuće i tolerantno okruženje	Broj	Izveštaji nosilaca aktivnosti	0	2024.	9

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Republika Srbija je u prethodnom periodu preduzela niz aktivnosti u cilju sprečavanja procesa radikalizacije koji vode ka nasilnom ekstremizmu i terorizmu. I pored sprovođenja mera unapređenja bezbednosne kulture građana, kroz edukaciju, medijske kampanje i programe koji podstiču toleranciju, multikulturalnost i inkluzivnost, posebno kod mladih i drugih ranjivih grupa, uočena je potreba podizanja nivoa strateške komunikacije i dugoročnog delovanja koje bi sprečilo širenje nasilnih ekstremističkih ideologija. Takođe, poseban izazov predstavlja dinamično i često nekontrolisano okruženje u digitalnom prostoru, gde je otkrivanje i uklanjanje terorističkog i nasilnog ekstremističkog sadržaja otežano bez bliske saradnje sa tehnološkim kompanijama. Dodatno, neophodno je i kontinuirano obučavati profesionalce iz obrazovnog, socijalnog i zdravstvenog sektora koji dolaze u neposredni kontakt sa licima izloženim riziku.

Iako je postignut napredak u normativnom i institucionalnom uređenju sistema za borbu protiv finansiranja terorizma, uočena je potreba kontinuiranog ažuriranja procena rizika, jačanje kapaciteta nadležnih institucija, efikasne primene mera nadzora i bolju saradnju sa privatnim sektorom kako bi se sprečila zloupotreba finansijskih tokova u terorističke svrhe.

Važno je pomenuti da je u januaru 2025. godine doneta Strategija razvoja veštačke inteligencije u Srbiji za period 2025-2030. godine u kojoj je prepoznata opasnost od zloupotrebe veštačke inteligencije.

Planirana promena biće ostvarena kroz sledeće mere:

- Mera 2.1: Uspostavljanje uslova za efikasnu saradnju sa domaćim i inostranim provajderima internet usluga;
- Mera 2.2: Razvijanje kapaciteta za prikupljanje elektronskih dokaza u digitalnom prostoru primenom posebne dokazne radnje prikriveni islednik;
- Mera 2.3: Jačanje veština strateške komunikacije;
- Mera 2.4: Razvoj i unapređivanje mera podrške za realizaciju preventivnih aktivnosti u sistemu obrazovanja i vaspitanja;
- Mera 2.5: Unapređenje međuinstitucionalne saradnje u cilju sprečavanja regrutovanja za učešće u ekstremističkim aktivnostima;
- Mera 2.6: Sprečavanje finasiranja nasilnog ekstremizma i terorizma;
- Mera 2.7: Unapređenje mehanizma razmene informacija između MUP, BIA i MP o licima koja su osuđena za krivična dela povezana sa terorizmom i nasilnim ekstremizmom, kao i o drugim visokoradikalizovanim zatvorenicima;

Ostvarivanje ovog posebnog cilja doprineće izgradnji sveobuhvatnog i efikasnog sistema sprečavanja radikalizacije, nasilnog ekstremizma i terorizma. Unapređuje se saradnja između državnih organa, lokalnih zajednica i civilnog sektora, jača se otpornost društva kroz edukaciju, inkluziju ranjivih grupa i kontrolu digitalnog prostora i time unapređuje bezbednost i stabilnost društva u celini.

Takođe, saradnja sa provajderima internet usluga mora biti zasnovana na važećim domaćim i međunarodnim pravnim okvirima koji se odnose na poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, zaštitu podataka o ličnosti, a zahtevi za uklanjanje terorističkog i nasilnog

ekstremističkog sadržaja moraju biti adekvatno obrazloženi i zasnovani na činjenicama i dokazima.

Poseban cilj Programa doprinosi ostvarivanju podcilja 4.7 održivog razvoja Ujedinjenih nacija koji glasi „Do kraja 2030. obezbediti da svi učenici steknu znanja i veštine potrebne za promovisanje održivog razvoja, između ostalog i edukacijom o održivom razvoju i održivim stilovima života, ljudskim pravima, rodnoj ravnopravnosti, kao i o promovisanju kulture mira i nenasilja, pripadnosti globalnoj zajednici i poštovanja kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju".

Mera 2.1: Uspostavljanje uslova za efikasnu saradnju sa domaćim i inostranim provajderima internet usluga

Tip mere	Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Uspostavljen direktan kanal komunikacije sa provajderima internet usluga	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	4
Podneti zahtevi za uklanjanje sadržaja	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	100
Izvršena analiza normativnog okvira Republike Srbije za otkrivanje, uklanjanje i onemogućavanje pristupa terorističkom sadržaju na internetu i izrada predloga za usklađivanje sa Uredbom (EU) 2021/784	Da/Ne	Izveštaj MUP	Ne	2025.	Da

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Dosadašnja praksa ukazuje na činjenicu da je internet najčešće korišćeni medijum u procesu radikalizacije, regrutacije i planiranja terorističkih i nasilnih ekstremističkih aktivnosti. Društvene mreže i druge internet platforme za deljenje sadržaja se često zloupotrebljavaju za širenje nasilne ekstremističke propagande, podsticanje nasilja i regrutaciju za učešće u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi. Iako nadležni organi preduzimaju neophodne mere u cilju blagovremenog uočavanja, što uključuje saradnju sa Evropolom kroz učešće u analitičkim projektima i referalnim akcionim danima,

količina javno dostupnog sadržaja koja potencijalno uključuje pomenute elemente se konstantno uvećava, što predstavlja izazov za postupajuće nadležne organe. U tom smislu je potrebno jačati kapacitete, delovati proaktivno i u skladu sa nadležnostima unapređivati saradnju sa provajderima internet usluga, kako bi se preduzimale adekvatne mere prema takvom sadržaju, naročito u slučajevima kada sami provajderi inicijalno otkriju sadržaj povezan sa terorizmom i nasilnim ekstremizmom, koji iziskuje hitno postupanje, gde brzina dostavljanja takvih saznanja predstavlja ključni faktor za efikasno sprečavanje potencijalnih bezbednosnih rizika. Pored daljeg jačanja operativnih kapaciteta i saradnje sa provajderima internet usluga, izazov predstavlja i potreba za analizom i unapređenjem normativnog okvira Republike Srbije za otkrivanje, uklanjanje i onemogućavanje pristupa terorističkom sadržaju na internetu, u skladu sa Uredbom (EU) 2021/784. Istovremeno, efikasnije suprotstavljanje ovakvom sadržaju zahteva i dalje unapređenje saradnje sa Evropolom kroz pristup raspoloživim platformama, alatima i analitičkim projektima, kao i učešće u koordinisanim akcijama koje za cilj imaju uklanjanje terorističkog sadržaja na internetu.

Opis i efekti mere: Imajući u vidu da provajderi svojim kapacitetima mogu doprineti otkrivanju terorističkog i nasilnog ekstremističkog sadržaja na društvenim mrežama i drugim internet platformama, uspostavljanje direktnog kanala komunikacije sa nadležnim organima Republike Srbije u čijoj je nadležnosti sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma omogućilo bi blagovremeno reagovanje na sadržaj koji ukazuje na potencijalno izvršenje terorističkog ili drugog, religijski ili ideološki motivisanog nasilnog akta koji zahteva hitno postupanje. Uspostavljanje ovog vida saradnje bi takođe povećalo efikasnost preventivnih aktivnosti i umanjilo verovatnoću propusta u uočavanju potencijalnih pretnji na koje ukazuje pomenuti sadržaj, dok bi povećanjem kadrovskih i materijalno tehničkih kapaciteta za uklanjanje sadržaja koji se dovode u vezu sa terorizmom i ekstremizmom smanjilo rizik od radikalizacije i potencijalne regrutacije putem interneta. Pored toga, analizom normativnog okvira Republike Srbije za otkrivanje, uklanjanje i onemogućavanje pristupa terorističkom sadržaju na internetu i izradom predloga za usklađivanje sa Uredbom (EU) 2021/784 stvorili bi se uslovi za jasniji i efikasniji institucionalni odgovor u ovoj oblasti. Dodatno, unapređenje saradnje sa Evropolom doprinelo bi bržoj razmeni relevantnih saznanja, efikasnijem otkrivanju i uklanjanju spornog sadržaja, kao i daljem usklađivanju prakse Republike Srbije sa standardima i dobrim praksama Evropske unije.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MUP

Institucije partneri u sprovođenju mere: MP, Domaći i inostrani internet provajderi

Mera 2.2: Razvijanje kapaciteta za prikupljanje elektronskih dokaza u digitalnom prostoru primenom posebne dokazne radnje prikriveni islednik

Tip mere	Regulatorna, Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**

Izmenjene policijske standardne operativne procedure u oblasti prikupljanja elektronskih dokaza	Da/Ne	Izveštaj MUP	Ne	2025.	Da

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Pripadnici terorističkih i ekstremističkih organizacija su prilagodili svoje delovanje novim tehnologijama i intenzivno koriste digitalne platforme za podsticanje na nasilne ekstremističke i terorističke napade, regrutovanje novih članova i planiranje terorističkih napada. U ovim slučajevima, prikupljanje dokaza u digitalnom prostoru postaje sve veći izazov, imajući u vidu da se komunikacija koja se odnosi na planiranje i pripremu terorističkih dela obavlja putem tzv. „zatvorenih" kanala i zajednica na onlajn platformama koje imaju ograničen pristup i strogu kontrolu članova, što dovodi do potrebe prilagođavanja načina prikupljanja elektronskih dokaza primenom dokazne radnje prikrivenog islednika u skladu sa aktuelnim izazovima.

Opis i efekti mere: Imajući u vidu da su određene strane države prepoznale potrebu za prilagođavanjem postupanja u skladu sa aktuelnim izazovima u suzbijanju terorističkih pretnji kroz prikupljanje dokaza u digitalnom prostoru, ova mera ima za cilj da se nadležni organi kroz razmenu iskustava sa međunarodnim ekspertima upoznaju sa dobrim praksama koje se odnose na upotrebu posebne dokazne radnje prikrivenog islednika u digitalnom prostoru. Preneta znanja i iskustva bi predstavljali polaznu osnovu za unapređenje standardnih operativnih procedura organizacione jedinice MUP nadležne za borbu terorizma, koji se odnose na prikupljanje dokaza u digitalnom prostoru koji uključuje tzv. „zatvorene" kanale i zajednice na različitim onlajn platformama za komunikaciju. Povećanjem kadrovskih i materijalno tehničkih kapaciteta bila bi unapređena spremnost da se odgovori na savremene izazove u ovoj oblasti. Navedeno ne bi predstavljalo isključivo sredstvo prikupljanja elektronskih dokaza, a eventualna primena istog bila bi strogo u skladu sa međunarodnim pravom i domaćim zakonodavstvom.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MUP

Institucije partneri u sprovođenju mere: BIA

Mera 2.3: Jačanje veština strateške komunikacije

Tip mere	Informativno-edukativna				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**

Promotivne aktivnosti	Broj	Izveštaji nosilaca aktivnosti	0	2024.	8
Podržani programi i aktivnosti kroz koje se postiže protivteža širenju nasilnog ekstremizma	Broj	Izveštaji nosilaca aktivnosti	0	2024.	3

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Nedovoljna razvijenost strateške komunikacije ogleda se u više segmenata: u slaboj koordinaciji i razmeni informacija između državnih organa i civilnog društva, što umanjuje efikasnost zajedničkih napora u prevenciji radikalizacije, izostanku jasnih i doslednih poruka koje bi smanjile prostor za uticaj nasilnih ekstremističkih narativa, afirmisale demokratske vrednosti i toleranciju, smanjenoj mogućnost proaktivnog delovanja diplomatsko-konzularnih predstavništava u suprotstavljanju dezinformacijama, unapređenju međunarodne saradnje i promociji nacionalnih interesa u oblasti borbe protiv nasilnog ekstremizma.

Opis i efekti mere: Kroz organizovanje okruglih stolova, konsultacija i drugih aktivnosti sa organizacijama civilnog društva unaprediće se saradnje državnog i civilnog sektora u oblasti sprečavanja širenja nasilnog ekstremizma i radikalizacije. Podrškom za projekte i programe za mlade promovisaće se bezbednosna kultura i prepoznavanje bezbednosnih rizika i pretnji sa ciljem prevenciju radikalizacije i ekstremizma mladih, te promovisanje univerzalnih ljudskih prava i sloboda. Diplomatsko-konzularna predstavništva će u okviru svojih nadležnosti, kroz aktivnosti sa međunarodnim institucijama i akterima, promovisati pozitivne vrednosti koje predstavljaju protivtežu širenju nasilnih ekstremističkih ideologija.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MTO

Institucije partneri u sprovođenju mere: MLjMPDD, MSP, MPROS, MRZBSP, MIT, MUP, BIA, VOA i sve zainteresovane strane

Mera 2.4 Razvoj i unapređivanje mera podrške za realizaciju preventivnih aktivnosti u sistemu obrazovanja i vaspitanja

Tip mere	Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Akreditovani programi stručnog usavršavanja za zaposlene u sistemu obrazovanja i vaspitanja u	Broj	Izveštaji MPROS	9	2025.	12

oblasti rizičnog ponašanja dece, prevencije svih oblika nasilja i diskriminacije, uključujući i internet nasilje i unapređivanja mentalnog zdravlja mladih.					
Zaposleni obučeni u sistemu obrazovanja za realizaciju preventivnih aktivnosti u cilju razvoja socio-emocionalnih veština učenika i kreiranja prihvatajućeg i tolerantnog okruženja, uz negovanje saradnje i interkulturalnosti.	Broj	Izveštaji MPROS	5400	2025.	6200
Održane radionice i obuke za studente KPU u cilju osposobljavanja za efikasnije uočavanje ranih znakova radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji vode u terorizam	Broj	Izveštaji KPU	0	2025.	6

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Potrebno je dodatno ojačati prosvetne radnike za prepoznavanje i prevenciju radikalizacije i nasilnog ekstremizma, a posebno je značajno unapređenje kompetencija za rano uočavanje rizičnih ponašanja i adekvatno reagovanje. Nedovoljan broj ciljanih edukativnih programa stvara rizik od manjkave promocije demokratskih vrednosti, empatije i saradnje, ostavljajući prostor za nasilne ekstremističke uticaje i manji stepen sigurnosti u školama. Bitno je pomenuti sledeća strateška dokumenta koja mogu biti relevantna u ovoj oblasti, a to su: Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. godine, Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije za period 2022 – 2030. godine, Strategija za mlade u Republici Srbiji za period od 2023. do 2030. godine i Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period 2022 - 2030. godine.

Opis i efekti mere: Ministarstvo prosvete će razvijati različite edukativne programe u cilju stvaranja sigurnog i prihvatajućeg školskog okruženja i prevencije radikalizacije i svih oblika nasilnog ekstremizma koji vode u terorizam, uz podršku nadležnih resora. Edukativni programi će se naročito baviti unapređivanjem kompetencija zaposlenih za rano prepoznavanje faktora radikalizacije, kao i prvih znakova koji ukazuju da su deca u riziku od radikalizacije, uz osnaživanje zaposlenih za realizaciju preventivnih aktivnosti u cilju razvoja demokratskih vrednosti, empatije i saradnje, kreiranja prihvatajućeg i interkulturalnog školskog okruženja. Takođe, Kriminalističko-policijski univerzitet (KPU) u saradnji sa MUP sprovešće obuke

studenata KPU u cilju njihovog osposobljavanja za efikasnije uočavanje ranih znakova radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji vode u terorizam.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MPROS

Institucije partneri u sprovođenju mere: MUP, KPU

Mera. 2.5: Unapređenje međuinstitucionalne saradnje u cilju sprečavanja regrutovanja za učešće u nasilnim ekstremističkim aktivnostima

Tip mere	Regulatorna, Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Izmenjeni/dopunjeni sporazumi i protokoli o međuinstitucionalnoj saradnji	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	3
Studijske posete	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	3
Izmenjene standardne operativne procedure	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	1

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Određeni broj državljana Republike Srbije učestvovao je u oružanim i ratnim sukobima u stranim državama. Iako je došlo do promene zakonodavne regulative tako što su 2014. godine u KZRS navedene radnje inkriminisane kroz dva nova krivična dela iz članova 386a i 386b, čime su stvoreni uslovi za njihovo procesuiranje, ovaj fenomen je i dalje prisutan. Takođe, savremene metode regrutovanja i drugih aktivnosti povezanih sa učešćem u oružanim i ratnim sukobima u inostranstvu su postale izazov za operativno policijsko postupanje i zahtevaju adekvatno sagledavanje i sveobuhvatniji pristup.

Opis i efekti mere: Kroz unapređenje međuinstitucionalne saradnje državnih institucija, uz poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda pojedinaca, postigla bi se bolja koordinacija i razmena podataka o licima za koja postoji rizik od radikalizacije i nasilnog ekstremističkog delovanja. Takođe, upoznavanjem sa dobrim praksama stranih država unapredilo bi se operativno i policijsko postupanje prema licima za koja postoje saznanja o mogućnosti učestvovanja u ratu ili oružanom sukobu u stranoj državi, kao i standardne operativne procedure u cilju individualizovanog i preventivnog postupanja.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MUP

Institucije partneri u sprovođenju mere: MPROS, MIT, MZ, MRZBSP, MS, MTO, BIA, VBA, nadležna JT, ostale zainteresovane strane.

Mera 2.6: Sprečavanje finansiranja nasilnog ekstremizma i terorizma

Tip mere	Regulatorna, Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Unapređene procedure saradnje	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	1
Broj radionica	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	3

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Sprečavanje finansiranja terorizma i nasilnog ekstremizma onemogućava da sredstva namenjena za izvršenje akta nasilja i za realizovanje drugih aktivnosti koje se na isti odnose, budu upotrebljena za ove svrhe. U ovoj oblasti je potrebno uzeti u obzir specifičnost koja se odnosi na moguću zloupotrebu, kako u procesu prikupljanja tako i tokom prenosa istih. U procesu prikupljanja sredstava može doći do zloupotrebe donatora, naročito donacija i dotacija malih vrednosti, kao i dobrovoljnih priloga. Prenos sredstava, pored članova i simpatizera terorističkih grupa i grupacija nasilnog ekstremizma, mogu realizovati i pojedinci motivisani isključivo finansijskom koristi, a bez znanja i svesti o posledicama navedene aktivnosti. Konačno, fizički prenosiva sredstva plaćanja u iznosu do 10.000 evra je moguće preneti preko državne granice bez prijave carinskom organu. U slučaju neprijavljivanja prenosa novčanih sredstava u vrednosti većoj od dozvoljene, Uprava carina (UC) obaveštava nadležno javno tužilaštvo, koje ceni da li postoje elementi krivičnog dela. U zavisnosti od odluke javnog tužioca, lice i predmeti se predaju u dalju nadležnost policiji koja podnosi krivičnu prijavu, ili službenici UC podnose prekršajnu prijavu po Zakonu o deviznom poslovanju i Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. U oba slučaja (krivično delo ili prekršaj), pronađeni novac se privremeno oduzima i deponuje na račun Narodne banke Srbije (u daljem tekstu: NBS) do konačne odluke suda. Ukoliko postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično delo, može se pokrenuti krivični postupak i u slučaju prenosa novčanih sredstava u iznosu manjem od 10.000 evra. Prenos se može realizovati i alternativnim načinima prenosa, poput havale, što je sankcionisano novčanom kaznom u prekršajnom postupku koji inicira NBS. Posebno je važno unapređenje saradnje i koordinacije između predstavnika vlasti radi blagovremene razmene informacija, kao i predstavnika vlasti sa civilnim društvom i privatnim sektorom, radi boljeg razumevanja rizika i pretnji iz ove oblasti. S tim u vezi, važnost saradnje i koordinacije predstavnika vlasti sa civilnim i privatnim sektorom prepoznata je u više strateških dokumenata iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i realizuje se kroz aktivnosti koje su definisane Akcionim planom za sprovođenje planskog dokumenta za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Opis i efekti mere: Unapređenje saradnje i koordinacije između državnih organa neophodan je preduslov za pravovremeno identifikovanje pojedinaca uključenih u različite, a posebno alternativne načine prenosa sredstava namenjenih finansiranju terorizma i nasilnog ekstremizma.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MUP

Institucije partneri u sprovođenju mere: BIA, MF - UC, MF – UZSPN, NBS, JTOK, nadležna JT.

Mera 2.7: Unapređenje mehanizma razmene informacija između MUP, BIA i MP o licima koja su osuđena za krivična dela povezana sa terorizmom i nasilnim ekstremizmom, kao i o drugim visokoradikalizovanim zatvorenicima

Tip mere	Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Održani sastanci predstavnika MUP, BIA i MP (Uprave za izvršenje krivičnih sankcija)	Broj sastanaka	Izveštaj institucija odgovornih za realizaciju mere	0	2025.	7
Broj lica u vezi sa kojima je došlo do razmene informacija	Broj lica	Izveštaj MUP	0	2025.	7

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: U Republici Srbiji u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija postoji određeni broj lica koja se nalaze na odsluženju kazne zatvora zbog krivičnog dela terorizam i sa njim povezanim krivičnim delima, kao i visokoradikalizovana lica koja su na odsluženju kazne zatvora zbog drugih krivičnih dela. Imajući u vidu da je radikalizacija u zatvorima prepoznata kao bezbednosni rizik, MP (Uprave za izvršenje krivičnih sankcija) i MUP učestvuju u regionalnom projektu „Jačanje saradnje na Zapadnom Balkanu u upravljanju nasilnim ekstremizmom u zatvorima i sprečavanju dalje radikalizacije nakon puštanja na slobodu" u kom učestvuju svi partneri sa Zapadnom Balkana, a koji predstavlja nastavak regionalnog projekta „Unapređenje zatvorskih kapaciteta u odgovoru na radikalizaciju unutar zatvora na Zapadnom Balkanu" kao i pet zatvorskih projekata određenih korisnika, koji su realizovani u okviru „Horizontal Facility II" uz podršku EU i Saveta Evrope. U Republici Srbiji Uprava za izvršenje krivičnih sankcija MP glavni je korisnik i nosilac aktivnosti iz navedenog projekta. Glavni ciljevi ovog projekta pored ostalog su unapređenje instrumenata za procene rizika od radikalizacije, metodologija i strategija za program puštanja na slobodu i za program rehabilitacije nakon puštanja lica na slobodu. Bitno je pomenuti da je u decembru 2022. godine doneta Strategija razvoja sistema izvršenja krivičnih sankcija za period 2022-2027. godine, prema kojoj izvršenje krivičnih sankcija ima za cilj da zaštiti društvo od kriminaliteta i utiče na osuđene da promene svoje ponašanje, steknu nove veštine i znanja i uspešno se integrišu u društvo nakon izvršenja kazne.

Kao ključni izazov u ovoj oblasti ostaje neadekvatan mehanizam razmene informacija između MUP, BIA i MP (Uprave za izvršenje krivičnih sankcija), o licima koja su osuđena za krivična dela povezana sa terorizmom i nasilnim ekstremizmom, kao i o visokoradikalizovanim zatvorenicima.

Opis i efekti mere: Cilj ove mere podrazumevao bi uspostavljanje mehanizma razmene informacija preko delegiranih predstavnika MUP, BIA i MP (Uprave za izvršenje krivičnih sankcija), sa ciljem efikasnije razmene informacija o licima koja se nalaze na odsluženju kazne zatvora u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija zbog krivičnih dela povezanih sa terorizmom i nasilnim ekstremizmom, kao i o visokoradikalizovanim zatvorenicima koji su na odsluženju kazne zatvora zbog drugih krivičnih dela. Relevantne informacije bile bi razmenjivane i tokom izvršavanja mere pritvora u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija, kako tokom boravka lica u zavodu, tako i u fazi pre njihovog puštanja na slobodu, u cilju sagledavanja svih potencijalnih rizika i planiranja daljih mera.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MP

Institucije partneri u sprovođenju mere: MUP, BIA

Posebni cilj 3: Zaštita od terorističkih napada kroz uočavanje i otklanjanje slabosti u sistemu zaštite

Pokazatelji na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u 2030. godini
Sprovedene aktivnosti jačanja kapaciteta organa nadležnih za zaštitu javnih prostora i kritične infrastrukture	Broj	Izveštaji nosilaca aktivnosti	0	2024.	6
Unapređena koordinacija i saradnja organa nadležnih za zaštitu javnih prostora	Da/Ne	Izveštaji nosilaca aktivnosti	Ne	2024.	Da

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Zaštita kritične infrastrukture i javnih prostora predstavlja međusobno povezane prioritete u suprotstavljanju pretnjama od terorizma. Dok kritična infrastruktura, odnosno kritični subjekti koji obezbeđuju vitalne funkcije društva, imaju ključnu ulogu u očuvanju kontinuiteta funkcionisanja, javni prostori su, zbog svoje otvorenosti i dostupnosti, sve češće mete napada usmerenih na izazivanje straha i destabilizaciju. Oba segmenta zahtevaju koordinisan i integrisan pristup zasnovan na upravljanju rizicima, efikasnoj međusektorskoj saradnji i sistematskom unapređenju mera zaštite i jačanja otpornosti.

Zakonski okvir u oblasti upravljanja vanrednim situacijama i zaštite kritične infrastrukture unapređen je donošenjem Zakona o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama, kao i Zakona o kritičnoj infrastrukturi, kojim su utvrđene osnove za identifikaciju i zaštitu objekata i sistema od posebnog značaja. Iako su kriterijumi za identifikaciju kritične infrastrukture propisani donošenjem odgovarajuće uredbe 2022. godine, neophodno je dalje unapređivati postojeći sistem kroz razvoj podzakonskih rešenja, kao i kroz nastavak aktivnosti na identifikaciji, analizi rizika i jačanju otpornosti kritičnih subjekata i sistema koji pružaju vitalne usluge, a u skladu sa Direktivom 2022/2557.

Takođe, nedovoljna razmena informacija i slaba koordinacija između policije i drugih relevantnih aktera u kontekstu javnih okupljanja, može imati nepovoljan uticaj na nivo bezbednosti građana i imovine.

Planirana promena biće ostvarena kroz sledeće dve mere:

- Mera 3.1: Unapređenje zaštite kritične infrastrukture i otpornost kritičnih subjekata;
- Mera 3.2: Jačanje multisektorske saradnje u cilju unapređenja zaštite javnog prostora tokom održavanja javnih okupljanja;

Ostvarivanje ovog posebnog cilja doprineće unapređenju zaštite kritične infrastrukture kroz jačanje kompetencija za identifikaciju iste u različitim sektorima, kao i unapređenju zaštite javnih prostora kroz jačanje kompetencija i koordinacije subjekata uključenih u organizaciju javnih skupova, vodeći računa o zaštiti prava na mirno okupljanje.

Takođe, ostvarivanje ovog posebnog cilja doprinosi realizaciji cilja 11 održivog razvoja Ujedinjenih nacija, koji glasi: „Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, bezbednim, rezilijentnim i održivim”.

Mera 3.1: Unapređenje zaštite kritične infrastrukture i otpornost kritičnih subjekata:

Tip mere	Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Organizovane i održane obuke i radionice	Broj	Izveštaji nosilaca aktivnosti	0	2025.	5
Identifikovane dobre prakse inostranih sektora, koje mogu biti primenjene u Republici Srbiji	Broj	Izveštaji nosilaca aktivnosti	0	2025.	5
Formirana multiresorna Radna grupa za analizu stanja u oblasti zaštite kritične infrastrukture i	Da/Ne	Akt o formiranju Radne grupe	Ne	2025.	Da

određivanje prioriteta u postupku usklađivanja sa Direktivom 2022/2557					

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Zakonom o kritičnoj infrastrukturi određeno je da će Vlada propisati kriterijume za identifikaciju kritične infrastrukture, što je učinjeno 2022. godine donošenjem Uredbe o kriterijumima za identifikaciju kritične infrastrukture i načinu izveštavanja o kritičnoj infrastrukturi Republike Srbije. Zakonom i Uredbom propisano je da su ministarstva zadužena za pojedine sektore kritične infrastrukture dužna da u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu Uredbe, MUP dostave predloge kritične infrastrukture u svom sektoru. Konsultacijama tokom izrade programa utvrđeno je da najveći broj ministarstva zaduženih za pojedine sektore nije dostavio svoje predloge u predviđenom roku, niti će to biti urađeno u skorijoj budućnosti. Dosadašnje programe edukacije službenici iz sektora uključenih u ovaj proces ocenili su kao isuviše uopštene i praktično neupotrebljive.

Opis i efekti mere: Predstavnici ministarstava su istakli da bi im za uspešnu identifikaciju kritičnih sistema, mreža, objekata ili njihovih delova u određenom sektoru bila potrebna podrška eksperata koji su sa uspehom neposredno učestvovali u procesu identifikacije u određenim sektorima u pojedinim državama članicama EU. Podrška bi bila realizovana kroz specifične obuke i radionice koje bi bile organizovane pojedinačno za svaki zainteresovani sektor. Ministarstva bi sama predlagala države iz kojih bi bili eksperti, prema kriterijumu uspešno završenog procesa identifikacije, što bi za rezultat imalo identifikaciju dobrih praksi država koje bi mogle biti primenjene u nacionalnim okvirima. Strani eksperti ne bi neposredno učestvovali u procesu identifikacije kritične infrastrukture u Republici Srbiji, kako bi se izbegao kontakt sa potencijalno osetljivim informacijama. Sprovođenjem obuka i radionica značajno bi se unapredile kompetencije službenika uključenih u ovaj proces u Republici Srbiji, što bi ceo proces olakšalo i ubrzalo. Tokom procesa konsultacija razmotrila bi se mogućnost budžetiranja aktivnosti ove mere od kroz neki od postojećih projekata, kao što je „Enhancing protection of public spaces and critical infrastructures in the Western Balkans" EU ili „Project on the Protection of Vulnerable Targets from Terrorist Attacks" OEBS. Formiranjem multiresorne Radne grupe bilo bi omogućeno sagledavanje trenutnog stanja u oblasti zaštite kritične infrastrukture i otpornosti kritičnih subjekata, kao i određivanje prioriteta u postupku postepenog usklađivanja sa Direktivom 2022/2557.

U okviru mere 3.1, prilikom identifikacije i analize rizika kritične infrastrukture, integrisaće se i klimatski i ekološki rizici (npr. ekstremni vremenski događaji, uticaj na vitalne sisteme), u skladu sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan i relevantnim politikama EU.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MRE

Institucije partneri u sprovođenju mere: MGSI, MPŠV, Republička direkcija za robne rezerve, MZ, MF, MIT, Ministarstvo zaštite životne sredine, MDULS, MUP

Mera 3.2: Jačanje multisektorske saradnje u cilju unapređenja zaštite javnog prostora tokom održavanja javnih okupljanja

Tip mere	Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Organizovane i održane radionice, konferencije i obuke za subjekte uključene u organizaciju javnih okupljanja	Broj	Izveštaj MUP	Nema podataka	2025.	3
Održani sastanci predstavnika MUP-a sa subjektima uključenim u organizaciju javnih okupljanja	Broj	Izveštaj MUP	0	2025.	7

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Nepotpuna razmena informacija i nedovoljna koordinacija aktivnosti između policije i subjekata uključenih u organizaciju javnih okupljanja za posledicu može imati nedovoljnu prilagođenost mera obezbeđenja specifičnostima različitih javnih događaja, a što može imati nepovoljan uticaj na nivo bezbednosti građana i imovine, posebno ukoliko nije posvećena potrebna pažnja prepoznavanju faktora rizika.

Opis i efekti mere: Unapređenje kompetencija subjekata koji su uključeni u organizaciju javnog okupljanja, kao i održavanje sastanaka sa njima i razvijanje sistema planskih mera obezbeđenja, sa posebnim akcentom na prepoznavanje faktora rizika, dovešće do unapređenja mehanizama prevencije i bezbednosne zaštite ljudi i imovine od terorizma i drugih pojavnih oblika nasilja.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MUP

Institucije partneri u sprovođenju mere: BIA, državni organi, ustanove, organizacije, udruženja, savezi, jedinice lokalne samouprave

Posebni cilj 4: Odgovor na terorističke pretnje i napade uz unapređenje sistema upravljanja posledicama

Pokazatelji na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u 2030. godini

Unapređen normativni okvir (propisi) u oblasti odgovora na terorističke pretnje i napade, primene posebnih dokaznih radnji u proaktivnim istragama i odredaba materijalnih zakona kojima se reguliše nadležnost organa u predmetima suzbijanja terorizma	Broj	Službeni glasnik Bilten sudske prakse Izveštaj MUP	Nema podataka	2025.	2

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Odgovor na terorističke pretnje i napade, u smislu ovog strateškog dokumenta, podrazumeva pripremu svih nadležnih institucija, organa i organizacija koji pružaju vitalne usluge građanima, kao i samih građana za reagovanje na teroristički napad uz unapređenje sistema upravljanja posledicama, uključujući i pomoć žrtvama terorizma. Donošenjem Nacionalnog plana za reagovanje na terorističke pretnje i napade, kojim će se precizno definisati kapaciteti, sredstva i procedure svih relevantnih aktera, osiguraće se usklađeno delovanje, brz protok informacija i racionalno korišćenje resursa, te značajno povećati efikasnost odgovora. Ovim nacionalnim planom posebna pažnja bila bi posvećena i odgovoru na posebne potrebe žrtvama terorizma, u skladu sa međunarodnim pravom i standardima. Nadležna tužilaštva i organi bi se kroz studijske posete i obuke upoznali sa dobrim evropskim praksama koje se odnose na primenu posebne dokazne radnje prikrivenog islednika u digitalnom prostoru, kako bi potom preneta znanja i iskustva bila iskorišćena kao polazna osnova za izradu analiza koje bi se odnosile kako na posebne dokazne radnje u domaćoj praksi, tako i na zakonska rešenja i mogućnosti njihovih unapređenja u skladu sa dobrom međunarodnom praksom. Takođe, sa regulatornog aspekta unapredila bi se važeća rešenja iz ZONDO u delu koji se odnosi na nadležnost organa za postupanje u predmetima krivičnih dela terorizma.

Planirana promena biće ostvarena kroz sledeće tri mere:

- Mera 4.1: Donošenje Nacionalnog plana za reagovanje na terorističke pretnje i napade i pružanje pomoći žrtvama terorizma
- Mera 4.2: Unapređenje kapaciteta u primeni posebnih dokaznih radnji u proaktivnim istragama za krivično delo terorizam i sa njim povezanim delima, naročito u pogledu primene posebne dokazne radnje prikriveni islednik
- Mera 4.3 Unapređenje važećih rešenja iz odredaba materijalnih zakona kojima se reguliše nadležnost organa u predmetima suzbijanja terorizma

Ostvarivanje ovog posebnog cilja doprineće unapređenju odgovora sistema na terorističke pretnje i napad, uključujući i pomoć žrtvama terorizma, mogućem unapređenju zakonskih rešenja koje se odnose na primenu posebne dokazne radnje prikrivenog islednika u digitalnom

prostoru, kao i unapređenju važećih rešenja iz odredaba materijalnih zakona kojima se reguliše nadležnost organa u predmetima suzbijanja terorizma.

Mera 4.1: Donošenje Nacionalnog plana za reagovanje na terorističke pretnje i napade i pružanje pomoći žrtvama terorizma

Tip mere	Regulatorna				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Usvojen Nacionalni plan	Da/Ne	Službeni glasnik	Ne	2025.	Da

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Reagovanje i postupanje nadležnih institucija na terorističke pretnje i napade, uključujući i pomoć žrtvama terorizma, trenutno nije regulisano jednim sveobuhvatnim pravnim aktom na nacionalnom nivou, već svi nadležni državni organi u Republici Srbiji postupaju u skladu sa svojim internim propisima. Ministarstvo unutrašnjih poslova donelo je 2016. godine Uputstvo o načinu postupanja organizacionih jedinica Ministarstva u slučaju pretnji od terorizma, koje pored ostalog predviđa četiri nivoa ugroženosti od terorizma, od najnižeg do najvišeg nivoa ugroženosti (zeleni nivo, žuti nivo, narandžasti nivo i crveni nivo). Ključni izazov je u tome što ovo uputstvo predstavlja podzakonski akt koji uređuje rad samo jednog ministarstva, što nije dovoljno za sveobuhvatan, delotvoran i koordiniran odgovor društva na terorističke pretnje i napade. Takođe, oblast koja se odnosi na pružanje pomoći i podrške žrtvama terorizma nije uređena na adekvatan način. Kada je reč o pružanju pomoći žrtvama važno je pomenuti da je strateški okvir podrške i zaštite predstavljala Nacionalna strategija za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u Republici Srbiji za period 2020-2025. godine, kojom je bilo predviđeno uspostavljanje opšteg režima za sve žrtve krivičnih dela. Za kategoriju posebno osetljivih žrtava, koja uključuje i žrtve terorizma prema Direktivi EU 2012/029 i Direktivi EU 2017/541, bilo je predviđeno obezbeđivanje dodatne zaštite. Uzevši u obzir sve navedeno, potrebno je dodatno razvijanje nacionalnih kapaciteta koje bi obuhvatalo sve nadležne državne organe, privatne aktere i organizacije civilnog društva.

Opis i efekti mere: Usvajanjem Nacionalnog plana za reagovanje na terorističke pretnje i napade i pružanje pomoći žrtvama terorizma, na nacionalnom nivou bili bi definisani kapaciteti, sredstva i procedure svih relevantnih institucija i organa, kojim bi se omogućilo brzo i usklađeno delovanje, brz protok i razmena informacija, kao i racionalno korišćenje resursa, uz sveobuhvatan odgovor koji uključuje i posebne potrebe žrtava terorizma. Plan bi obuhvatio mere neposredno nakon terorističkog napada, kao i podršku žrtvama sve dok za tim postoji potreba, a u skladu sa relevantnim pravnim tekovinama EU. Posebna pažnja bila bi posvećena ranjivim kategorijama žrtava, uključujući žene i decu, koje u kontekstu terorističkih napada mogu biti izložene specifičnim oblicima viktimizacije. Unapređenje sistema podrške podrazumevalo bi i individualizovan pristup psihosocijalnoj, pravnoj i zdravstvenoj pomoći,

kao i obezbeđivanje privatnosti, bezbednosti i dostojanstva žrtava tokom postupka, sa posebnim osvrtom na pružanje psihološke podrške žrtvama, pristupu pravnoj pomoći u vezi sa zahtevima za naknadu štete, kao i sprečavanju „sekundarne viktimizacije". Ovim dokumentom osiguralo bi se usklađeno delovanje svih nadležnih institucija čime bi se značajno smanjilo vreme reagovanja i povećala efikasnost odgovora. Organizovanjem zajedničkih vežbi i obuka za službenike institucija koje će biti nosioci aktivnosti iz Nacionalnog plana, biće povećana njihova obučenost i spremnost za adekvatan i koordinisan odgovor.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MUP

Institucije partneri u sprovođenju mere: BIA, MO (VBA, VOA i VS), MP, MZ, Vrhovno JT, JTOK, MGSI, MDULS, MRE, MSP, nadležna JT i druge nadležne institucije

Mera 4.2: Unapređenje kapaciteta u primeni posebnih dokaznih radnji u proaktivnim istragama za krivično delo terorizam i sa njim povezanim delima, naročito u pogledu primene posebne dokazne radnje prikriveni islednik

Tip mere	Institucionalno upravljačko organizaciona				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Međunarodne i regionalne konferencije, studijske posete i okrugli stolovi na kojima su učestvovali predstavnici Republike Srbije	Broj	Izveštaj nadležnih organa	0	2024.	2
Organizovane obuke za tužioce	Broj	Izveštaj nadležnih organa	0	2024.	3
Sprovedena analiza važećeg zakonskog rešenja uz mogućnost njegovog unapređenja	Da/Ne	Izveštaj MP Bilten sudske prakse	Ne	2025.	Da
Sprovedena analiza postojećih sporazuma u oblasti interresorne komunikacije u vezi potencijalnih terorističkih aktivnosti uz	Da/Ne	Izveštaj JTOK	Ne	2025.	Da

mogućnost njihovih unapređenja					

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: Krivično delo terorizam iz čl. 391 KZRS i druga krivična dela u vezi sa njim se u praksi, poput drugih krivičnih dela iz oblasti organizovanog kriminala, dokazuju u proaktivnoj istrazi posebnim dokaznim radnjama predviđenim u čl. 161-187 ZKP. Imajući u vidu da su pripadnici terorističkih organizacija prilagodili svoje delovanje novim tehnologijama, da intenzivno koriste digitalne platforme za širenje propagande, regrutovanje novih članova i planiranje novih napada, na način koji se ne može otkriti najeksploatisanijim posebnim dokaznim radnjama tajnog nadzora komunikacije i tajnog praćenja i snimanja. Kako se kod drugih krivičnih dela primena posebne dokazne radnje prikrivenog islednika, posebno u onlajn prostoru, pokazala veoma efikasnom, a u dosadašnjoj praksi je korišćena sporadično, nalazimo veoma potrebnim izvršiti ispitivanje uporednog prava evropskih zemalja koje imaju bogatiju sudsku praksu u ovoj oblasti. Cilj je utvrđivanje efikasnije primene posebnih dokaznih radnji u ovoj sferi kaznenog prava, sa posebnim osvrtom na način primene prikrivenih islednika, te mogućnosti primene navedenih rešenja u domaćem pravnom sistemu.

Opis i efekti mere: Imajući u vidu da su pojedine države članice EU prilagodile svoje normativne okvire i prepoznale potrebu prilagođavanja posebnih dokaznih radnji aktuelnim izazovima u suzbijanju terorističkih pretnji i prikupljanju dokaza, ova mera ima za cilj da se nadležni organi kroz studijske posete i obuke od strane međunarodnih eksperata upoznaju sa dobrim praksama koje se odnose na upotrebu posebne dokazne radnje prikrivenog islednika, uključujući i digitalni prostor. Preneta znanja i iskustva bi predstavljali polaznu osnovu za izradu analiza važećih zakonskih rešenja i mogućnosti njihovih unapređenja u skladu sa dobrom međunarodnom praksom.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MP

Institucije partneri u sprovođenju mere: MUP, BIA, VBA, Viši sud u Beogradu – Posebno odeljenje za organizovani kriminal, Vrhovno JT, JTOK, Više JT u Beogradu - Posebno odeljenje za borbu protiv visokotehnološkog kriminala

Mera 4.3 Unapređenje važećih rešenja iz odredaba materijalnih zakona kojima se reguliše nadležnost organa u predmetima suzbijanja terorizma

Tip mere	Regulatorna				
Pokazatelji na nivou mere	**Jedinica mere**	**Izvor provere**	**Početna vrednost**	**Bazna godina**	**Ciljana vrednost u 2030. godini**
Izrađen predlog izmena i dopuna ZONDO-a	Da/Ne	Izveštaj MUP	Ne	2025.	Da

Pregled trenutnog stanja i ključni izazovi: U važećem ZONDO-u jedan od državnih organa nadležnih za postupanje u predmetima krivičnih dela organizovanog kriminala i terorizma je MUP – organizaciona jedinica nadležna za suzbijanje organizovanog kriminala. Prema odredbama Pravilnika o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu unutrašnjih poslova, koji je usvojila Vlada Republike Srbije, oblast borbe protiv terorizma ne spada u nadležnost organizacione jedinice za suzbijanje organizovanog kriminala, već je u nadležnosti organizacione jedinice za borbu protiv terorizma. Imajući u vidu da ne postoji potpuna usklađenost između Pravilnika kao podzakonskog akta i predmetnog zakona, potrebno je izvršiti usklađivanje ovih propisa.

Opis i efekti mere: S obzirom na to da se ZONDO pored ostalih krivičnih dela primenjuje i radi otkrivanja, krivičnog gonjenja i suđenja za krivično delo terorizam i sa njim povezanim krivičnim delima, potrebno je izvršiti izmene i dopune zakona kako bi organizaciona jedinica nadležna za borbu protiv terorizma u sastavu MUP bila određena za postupanje u predmetima krivičnih dela terorizma.

Institucija nadležna za sprovođenje mere: MP

Institucije partneri u sprovođenju mere: MUP, MF –UZSPN

7. Mehanizam za sprovođenje Programa i način izveštavanja o rezultatima sprovođenja

Za potrebe sprovođenja, praćenja, ocenjivanja i izveštavanja o sprovođenju Programa i Akcionog plana zaduženo je Nacionalno koordinaciono telo za sprečavanje i borbu protiv terorizma (NKT), koje u skladu sa Odlukom o obrazovanju, ima zadatak da osigura efikasno sprovođenje, praćenje, ocenjivanje i izveštavanje o sprovođenju strateških dokumenata u oblasti sprečavanja i borbe protiv terorizma, kao i uspostavljanje jasne i konzistentne politike u ovoj oblasti.

Za navedene potrebe (efikasnog sprovođenja, praćenja, izveštavanja i ocenjivanja Programa i Akcionog plana) NKT će formirati Radnu grupu čiji će sastav činiti predstavnici državnih organa, organizacija i institucija koji su određeni za nosioce aktivnosti, a po potrebi i partnere u sprovođenju aktivnosti, onako kako su navedeni u Akcionom planu.

Zadaci Radne grupe biće bliže definisani Rešenjem o formiranju Radne grupe koje će doneti NKT, a sastanci Radne grupe u punom sastavu organizovaće se najmanje dva puta godišnje.

Izveštavanje o sprovođenju aktivnosti iz Akcionog plana vršiće se dva puta godišnje, u januaru i julu, za prethodni šestomesečni period, u skladu sa metodologijom koju izrađuje i usvaja Radna grupa. Radna grupa će izveštaje o sprovođenju aktivnosti dostavljati NKT-u. Prilikom sačinjavanja izveštaja, posebna pažnja će biti posvećena analizi da li je sprovođenjem mera i aktivnosti iz Akcionog plana došlo do eventualnog kršenja osnovnih ljudskih prava i sloboda. Ministarstvo unutrašnjih poslova, koje je nadležni predlagač za izradu i usvajanje ovog dokumenta javne politike, biće zaduženo za obavljanje administrativno-tehničkih poslova za potrebe NKT-a.

NKT će izveštavati Vladu preko organa državne uprave nadležnog za koordinaciju javnih politika o sprovođenju Akcionog plana na godišnjem nivou u roku od 120 dana od isteka prethodne kalendarske godine.

Takođe, NKT će podneti Vladi izveštaj o rezultatima sprovođenja Programa po isteku treće kalendarske godine od usvajanja Programa i finalni izveštaj o sprovođenju programa, najkasnije šest meseci nakon isteka primene Programa.

Akcioni plan biće revidiran po potrebi kako bi se osigurao fleksibilan okvir za suočavanje sa novim izazovima u oblasti sprečavanja i suzbijanja terorizma i svih oblika radikalizacije i nasilnog ekstremizma u Republici Srbiji. Nakon isteka perioda implementacije pristupiće se, na osnovu nalaza interne evaluacije, izradi novog ili reviziji postojećeg Akcionog plana u zavisnosti od stepena realizacije aktivnosti.

8. Procena finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje Programa i analiza finansijskih efekata

Sredstva za sprovođenje Programa obezbeđivaće se iz različitih izvora i to: iz budžeta Republike Srbije, budžeta lokalnih samouprava i iz sredstava donatora, odnosno putem programa i projekata koji će se usvojiti i realizovati na osnovu ovog programa i pripadajućeg Akcionog plana.

Sredstva predviđena za realizaciju aktivnosti u pratećem Akcionom planu za period od 2026. do 2027. godine, obezbeđena su u okviru sredstva utvrđenih Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2026. godinu, odnosno u okviru srednjoročnog okvira rashoda i izdataka budžeta Republike Srbije utvrđenog u godišnjem zakonu o budžetu Republike Srbije za 2027. godinu.

Sredstva potrebna za realizaciju aktivnosti do 2030. godine (period završetka Programa) obezbediće se u u okviru srednjoročnog okvira rashoda i izdataka budžeta Republike Srbije utvrđenog u godišnjem zakonu o budžetu Republike Srbije za svaku godinu na razdelu organa nadležnih za njihovo sprovođenje, u skladu sa bilansnim mogućnostima budžeta Republike Srbije, kao i budžeta lokalnih samouprava.

Implementacija mera predviđenih Programom i prvim dvogodišnjim Akcionim planom neće imati uticaja na međunarodne finansijske obaveze države, zato što zaduživanje nije planirano.

U nastavku je tabelarni prikaz procene finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje Akcionog plana za period od 2026. do 2027. godine, koja su iskazana po merama, godinama i ukupno.

Poseban cilj 1: Predviđanje i rano prepoznavanje izazova i rizika u vezi sa radikalizacijom, nasilnim ekstremizmom i terorizmom
Mera 1.1: Jačanje kapaciteta NKT

Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	980	0	980
Mera 1.2: Uspostavljanje međuinstitucionalnog mehanizma za prepoznavanje i ukazivanje na rane znakove radikalizacije i nasilnog ekstremizma (referalni mehanizam)			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	0	0	0
Donatorska sredstva[5]			
Ukupna finansijska sredstva za Poseban cilj 1.			
UKUPNO po godini (budžetska sredstva)	980	0	980
UKUPNO po godini (donatorska sredstva)			
UKUPNO po godini (budžetska i donatorska sredstva)	980	0	980
Poseban cilj 2: Sprečavanje radikalizacije, nasilnog ekstremizma i terorizma			
Mera 2.1: Uspostavljanje uslova za efikasnu saradnju sa domaćim i inostranim provajderima internet usluga			

[5] Поједине активности у оквиру мере спроводе се из донаторских средстава која се не приказују у буџету Републике Србије

Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	342	3.684	4.026
Mera 2.2: Razvijanje kapaciteta za prikupljanje elektronskih dokaza u digitalnom prostoru primenom posebne dokazne radnje prikriveni islednik			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	950	450	1.400
Mera 2.3: Jačanje veština strateške komunikacije			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	4.620	4.620	9.240
Donatorska sredstva[6]			
Mera 2.4: Razvoj i unapređivanje mera podrške za realizaciju preventivnih aktivnosti u sistemu obrazovanja i vaspitanja			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupn**o
Budžet Republike Srbije	1.900	1.900	3.800
Mera 2.5: Unapređenje međuinstitucionalne saradnje u cilju sprečavanja regrutovanja za učešće u nasilnim ekstremističkim aktivnostima			
	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		

[6] Поједине активности у оквиру мере спроводе се из донаторских средстава која се не приказују у буџету Републике Србије

Izvor finansiranja mere	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	280	280	560
Mera 2.6: Sprečavanje finansiranja nasilnog ekstremizma i terorizma			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	280	520	800
Mera 2.7: Unapređenje mehanizma razmene informacija između MUP, BIA i MP o licima koja su osuđena za krivična dela povezana sa terorizmom i nasilnim ekstremizmom, kao i o drugim visokoradikalizovanim zatvorenicima			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	0	0	0
Ukupna finansijska sredstva za Poseban cilj 2.			
UKUPNO po godini (budžetska sredstva)	8.372	11.454	19.826
UKUPNO po godini (donatorska sredstva)			
UKUPNO (budžetska i donatorska sredstva)	8.372	11.454	19.826

Poseban cilj 3: Zaštita od terorističkih napada kroz uočavanje i otklanjanje slabosti u sistemu zaštite			
Mera 3.1: Unapređenje kapaciteta institucija za identifikaciju kritične infrastrukture			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	0	0	0
Donatorska sredstva[7]			
Mera 3.2: Jačanje multisektorske saradnje u cilju unapređenja zaštite javnog prostora tokom održavanja javnih okupljanja			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	427	427	854
Ukupna finansijska sredstva za Poseban cilj 3.			
UKUPNO po godini (budžetska sredstva)	427	427	854
UKUPNO po godini (donatorska sredstva)	0	0	0
UKUPNO (budžetska i donatorska sredstva)	427	427	854

Poseban cilj 4: Odgovor na terorističke pretnje i napade uz unapređenje sistema upravljanja posledicama			
Mera 4.1: Donošenje Nacionalnog plana za reagovanje na terorističke pretnje i napade i pružanje pomoći žrtvama terorizma			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	0	367	367

[7] Поједине активности у оквиру мере спроводе се из донаторских средстава која се не приказују у буџету Републике Србије

Mera 4.2: Unapređenje kapaciteta u primeni posebnih dokaznih radnji u proaktivnim istragama za krivično delo terorizam i sa njim povezanim delima, naročito u pogledu primene posebne dokazne radnje prikriveni islednik			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	300	300	600
Donatorska sredstva[8]			
Mera 4.3: Unapređenje važećih rešenja iz odredaba materijalnih zakona kojima se reguliše nadležnost organa u predmetima suzbijanja terorizma			
Izvor finansiranja mere	Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.		
	U 2026. godini	U 2027. godini	**Ukupno**
Budžet Republike Srbije	0	0	0
Ukupna finansijska sredstva za Poseban cilj 4.			
UKUPNO po godini (budžetska sredstva)	300	667	967
UKUPNO po godini (donatorska sredstva)	0	0	0
UKUPNO (budžetska i donatorska sredstva)	300	667	967

Ukupna finansijska sredstva za sprovođenje Akcionog plana za period od 2026. do 2027. godine			
	U 2026. godini	**U 2027. godini**	**Ukupno**
UKUPNO po godini (budžetska sredstva)	10.079	12.548	22.627
UKUPNO po godini (donatorska sredstva)	0	0	0
UKUPNO	10.079	12.548	22.627

[8] Поједине активности у оквиру мере спроводе се из донаторских средстава која се не приказују у буџету Републике Србије

9. Analiza rizika

Tokom postupanja nadležnih državnih organa u vezi sa izazovima, rizicima i pretnjama od radikalizacije, nasilnog ekstremizma ili terorizma, jedan od najvećih izazova je obezbediti da mere i aktivnosti koje se sprovode ne ugroze osnovna ljudska prava i slobode, uključujući pravo na ličnu slobodu, slobodu kretanja, uverenja, izražavanja, okupljanja, udruživanja i druga. Oslanjanje isključivo na represivne mere, uključujući i tehnologiju nadzora javnih prostora i kulturno-istorijskih objekata, nosi potencijalni rizik od narušavanja osnovnih ljudskih prava i sloboda. To može dovesti do nepoverenja, otuđenja i nezadovoljstva u zajednicama koje se osećaju nesrazmerno pogođenim, čime se dodatno otežava postizanje osetljive ravnoteže između bezbednosti i zaštite prava pojedinca.

Preventivne mere će biti nedovoljno efikasne ukoliko ne postoji prihvatanje različitosti (polne, rodne, verske, političke, nacionalne i bilo koje druge), kao i zbog nepotpunog razumevanja brojnih činilaca radikalizacije, kao što su odsustvo jednakih mogućnosti ili socijalna isključenost. Takođe, neslaganja između zainteresovanih strana ili nedostatak poverenja mogu da stvore nepotpune ili neefikasne odgovore, što bi, sve zajedno, potencijalno dovelo do jačanja radikalizacije i nasilnog ekstremizma. Različiti akteri (vlada, snage bezbednosti, lokalne i verske zajednice, međunarodne organizacije, privatni sektor i civilno društvo) moraju da sarađuju na koordinisan, značajan i održiv način, uz jedinstveni pristup u vezi sa ciljevima koji su prepoznati kao zajednički.

NKT treba da teži unapređenju održivog i fleksibilnog sistema koji ima kapacitet da se menja i unapređuje kako bi prepoznalo i odgovorilo na nove oblike izazova, rizika i pretnji koje su veoma dinamične i u kojima sve veću ulogu ima internet i veštačka inteligencija. Istovremeno, treba da postavi i osnove mehanizmu koji kombinuje obaveštajne podatke, povratne informacije zajednica i stručnu analizu kako bi se izazovi i rizici procenjivali u realnom vremenu u cilju proaktivnijeg i usmerenijeg delovanja. Nedostatak tačnih podataka ili dovoljnih kapaciteta za evaluaciju podataka može dovesti do pogrešnih politika i manjkave procene efekata istih.

Uspostavljanje saradnje sa provajderima internet usluga i vlasnicima digitalnih platformi predstavlja važan element u sprečavanju širenja nasilno-ekstremističkih i terorističkih sadržaja. Međutim, ta saradnja često je ograničena pravnim okvirima (npr. različitim standardima zaštite slobode izražavanja), ali i (ne)spremnošću samih kompanija da sarađuju sa određenim državnim organima. Ukoliko ne postoje jasno uspostavljeni i funkcionalni mehanizmi neposredne komunikacije, mogućnost blagovremenog reagovanja se značajno smanjuje, što ostavlja prostor za nesmetano širenje štetnog sadržaja i otežava efikasno delovanje u cilju sprečavanja radikalizacije. Potencijalna mera ublažavanja može biti uključivanje u već postojeće mehanizme EU.

Ukoliko se ne obezbede adekvatni materijalno-tehnički kapaciteti, može doći do kašnjenja ili zastoja u realizaciji određenih mera i aktivnosti. Takođe, iako tehnologija i analiza podataka mogu biti moćni alati, ljudska inteligencija, angažovanje zajednice i dosledna primena moralnih normi ostaju fundamentalne komponente svakog planskog dokumenta, te je kroz

adekvatnu selekciju i obuku potrebno osigurati angažovanje kompetentnih ljudskih resursa u nadležnim državnim organima.

10. AKCIONI PLAN

Akcioni plan za sprovođenje Programa odštampan je uz ovaj program i čini njegov sastavni deo.

11. ZAVRŠNA ODREDBA

Ovaj program objaviti na internet stranici Vlade i internet stranici Ministarstva unutrašnjih poslova, u roku od sedam radnih dana od dana usvajanja.

Ovaj program objaviti u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

05 Broj: 021-6002/2026-1
U Beogradu, 30. juna 2026. godine

V L A D A

POTPREDSEDNIK VLADE

Adrijana Mesarović

ANEKS – spisak relevantnih nacionalnih i međunarodnih dokumenata u oblasti sprečavanja i suprotstavljanja terorizmu i nasilnom ekstremizmu

1. Međunarodni strateški i normativni okvir:

- Povelja Ujedinjenih nacija;
- Konvencija o krivičnim delima i nekim drugim aktima izvršenim u vazduhoplovima (1963);
- Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice vazduhoplova (1970);
- Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv bezbednosti civilnog vazduhoplovstva (1971);
- Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina prema licima pod međunarodnom zaštitom, uključujući i diplomatske agente (1973);
- Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca (1979);
- Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (1979);
- Protokol o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv bezbednosti nepokretnih platformi koje se nalaze u epikontinentalnom pojasu (1988);
- Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata protiv bezbednosti pomorske plovidbe (1988);
- Protokol o suzbijanju nezakonitih akata nasilja na aerodromima koji služe međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, kojim se dopunjuje Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv bezbednosti civilnog vazduhoplovstva (1989);
- Konvencija Saveta Evrope o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom (1990)**;**
- Konvencija o obeležavanju plastičnih eksploziva radi otkrivanja (1991);
- Konvencija o zabrani razvoja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja i o njegovom uništenju (1993);
- Međunarodna konvencija o sprečavanju terorističkih napada bombama (1997);
- Međunarodna konvencija UN o suzbijanju finansiranja terorizma (1999);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1267 (1999);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1333 (2000);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1373 (2001);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1377 (2001);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1452 (2002);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1456 (2003);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1540 (2004);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1566 (2004);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1631 (2005);

- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1624 (2005);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1631 (2005);
- Međunarodna konvencija o sprečavanju akata nuklearnog terorizma (2005);
- Globalna strategija Ujedinjenih nacija za borbu protiv terorizma (2006);
- Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju terorizma (2009);
- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (2011);
- Bukureštanski akcioni plan za borbu protiv terorizma (OEBS)
- Kopenhaški dokument OEBS
- Moskovski dokument OEBS
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1988 (2011);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1989 (2011);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2178 (2014);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2170 (2014);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2178 (2014);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2195 (2014);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2199 (2015);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2249 (2015);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2250 (2015);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2253 (2015);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2255 (2015);
- Rezolucija Generalne skupštine UN A/RES/70/1 (2015) – Agenda za održivi razvoj 2030
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2309 (2016);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2322 (2016);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2331 (2016);
- Direktiva EU 2016/681 o korišćenju podataka iz evidencije imena putnika (PNR) za sprečavanje, otkrivanje, istragu i krivično gonjenje terorističkih i teških krivičnih dela (2016);
- Dodatni protokol uz Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju terorizma (2017);
- Direktiva EU 2017/541 o borbi protiv terorizma i zameni Okvirne odluke Saveta 2002/475/JHA i o izmenama i dopunama Odluke Saveta 2005/671/JHA (2017);
- Direktiva (EU) 2022/2557 Evropskog parlamenta i Saveta od 14. decembra 2022. godine o otpornosti kritičnih subjekata i stavljanju van snage Direktive Saveta 2008/114/EZ
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2341 (2017);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2354 (2017);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2368 (2017);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2370 (2017);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2388 (2017);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2396 (2017);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2427 (2018);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2462 (2019);

- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2482 (2019);
- Zaštita EU: Agenda EU za sprečavanje i borbu protiv terorizma (2026);
- Uredba EU 2021/784 o rešavanju pitanja širenja terorističkog sadržaja na mreži (2021);
- Uredba EU 2023/2131 o izmenama i dopunama Uredbe (EU) 2018/1727 Evropskog parlamenta i Saveta i Odluke Saveta 2005/671/JHA, u pogledu razmene digitalnih informacija u slučajevima terorizma (2023);
- Rezolucija Saveta bezbednosti UN 2734 (2024);
- Protivteroristička strategija Saveta Evrope (2023-2027);
- Mapa puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem, pripadajućom municijom i eksplozivima na Zapadnom Balkanu do 2030. godine.
- Akcioni plan Komisije za podršku zaštiti javnih prostora (COM/2017/0612)
- Zajednički akcioni plan za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma na Zapadnom Balkanu za period od 2025. do 2030. godine

2. Nacionalni strateški okvir:

- Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije sa Akcionim planom (2019) („Službeni glasnik RS”, broj 94/19);
- Strategija odbrane Republike Srbije sa Akcionim planom (2019) („Službeni glasnik RS”, broj 94/19);
- Strateško-operativni plan za sprečavanje pranja novca, finansiranja terorizma i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje u Republici Srbiji za period 2025 – 2029. godine;
- Strategija za upravljanje migracijama (2009) („Službeni glasnik RS”, broj 59/09);
- Strategija integrisanog upravljanja granicom u Republici Srbiji za period 2022-2027. godina sa Akcionim planom za period 2025-2027. godina (2025) („Službeni glasnik RS”, br. 89/22 i 119/25);
- Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. godine (2021) („Službeni glasnik RS”, broj 63/21);
- Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije za period 2022 – 2030. godine (2022) („Službeni glasnik RS”, br. 12/22 i 14/26);
- Strategija razvoja sistema izvršenja krivičnih sankcija za period 2022-2027. godine (2022) („Službeni glasnik RS”, br. 12/22 i 14/26);
- Strategija za mlade u Republici Srbiji za period 2023-2030. godine (2023) („Službeni glasnik RS”, broj 9/23);
- Strategija za rešavanje pitanja izbeglica i interno raseljenih lica za period 2024-2030. godine (2024) („Službeni glasnik RS”, broj 91/24);
- Strategija za rodnu ravnopravnost za period 2021-2030. godine (2021) („Službeni glasnik RS”, broj 103/21);

- Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period 2022-2030. godine (2022) („Službeni glasnik RS”, broj 23/22);
- Strategija razvoja veštačke inteligencije u Srbiji za period 2025-2030. godine (2025) („Službeni glasnik RS”, broj 5/25);
- Strategija unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji za period 2025–2030. godine sa Akcionim planom za period od 2025. do 2027. godine („Službeni glasnik RS”, broj 6/25);
- Program za kontrolu malog i lakog oružja, municije i eksplozivnih materija u Republici Srbiji za period 2025-2030. godina i Akcioni plan za period 2025-2027. godine („Službeni glasnik RS”, broj 119/25)

3. Nacionalni normativni okvir:

- Ustav Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 98/06, 115/21 i 16/22);
- Ustavni zakon za sprovođenje Ustava Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 98/06);
- Zakon o policiji („Službeni glasnik RS”, br. 6/16, 24/18 i 87/18);
- Zakon o izvršenju krivičnih sankcija („Službeni glasnik RS”, br. 55/14 i 35/19);
- Zakon o planskom sistemu Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 30/18);
- Zakon o zabrani razvoja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja i o njegovom uništavanju („Službeni glasnik RS”, br. 36/09 i 104/13);
- Zakon o kontroli opasnosti od velikih udesa koji uključuju opasne supstance („Službeni glasnik RS”, broj 94 /24);
- Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS”, br. 135/04, 36/09, 36/09 - dr. zakon, 72/09 - dr. zakon, 43/11 - US), 14/16, 76/18, 95/18 - dr. zakon i 94/24 - dr. zakon;
- Zakon o izvršenju kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala („Službeni glasnik RS”, br. 72/09 i 101/10);
- Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 116/07 i 72/12);
- Zakon o Bezbednosno-informativnoj agenciji („Službeni glasnik RS”, br. 42/02, 111/09, 65/14 - US, 66/14 i 36/18);
- Zakon o Vojnobezbednosnoj agenciji i Vojnoobaveštajnoj agenciji („Službeni glasnik RS”, br. 88/09, 55/12 i 17/13);
- Zakon o ministarstvima („Službeni glasnik RS”, br. 128/20, 116/22, 54/15 i 92/23);
- Zakon o državnoj upravi („Službeni glasnik RS”, br. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 30/18 – dr. zakon i 47/18);
- Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična dela („Službeni glasnik RS”, broj 97/08);
- Zakon o platnom prometu („Službeni list SRJ”, br. 3/02 i 5/03 i „Službeni glasnik RS”, br. 43/04, 62/06, 111/09, 31/11 i 39/14);
- Zakon o platnim uslugama („Službeni glasnik RS”, broj 139/14, 44/2018 i 64/24);

- Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik RS”, br. 113/2017, 91/2019, 153/20, 92/23, 94/24 i 19/25)
- Zakon o Narodnoj banci Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 72/03, 55/04, 85/05, 44/10, 76/12, 106/12, 14/15, 40/15 i 44/18);
- Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji („Službeni glasnik RS”, br. 80/02, 84/02 - ispravka, 23/03 - ispravka, 70/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05 – dr. zakon, 62/06 – dr. zakon, 63/06 – ispr. dr. zakon, 61/07, 20/09, 72/09 – dr. zakon, 53/10, 101/11, 2/12 - ispravka, 93/12, 47/13, 108/13, 68/14, 105/14, 91/15 – autentično tumačenje, 112/15, 15/16, 108/16, 30/18, 95/18, 86/19, 144/20, 96/21, 138/22, 94/24 i 109/25);
- Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela („Službeni glasnik RS”, broj 32/13, 94/2016 i 35/19);
- Zakon o graničnoj kontroli („Službeni glasnik RS”, broj 24/18);
- Zakon o strancima („Službeni glasnik RS”, br. 97/08, 31/19 i 62/23);
- Zakon o azilu i privremenoj zaštiti(„Službeni glasnik RS”, broj 24/18);
- Zakon o upravljanju migracijama („Službeni glasnik RS”, broj 107/12);
- Zakon o državljanstvu Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 135/04, 90/07 i 24/18);
- Zakon o oružju i municiji („Službeni glasnik RS”, broj 20/15, 10/19, 20/20 i 14/22);
- Zakon o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme („Službeni list RS”, 36/18);
- Zakon o izvozu i uvozu naoružanja i vojne opreme („Službeni glasnik RS”, broj 107/14);
- Zakon o zabrani usavršavanja, proizvodnje i stvaranja zaliha bakteriološkog (biološkog) i toksičnog oružja i o njihovom uništavanju („Službeni glasnik RS”, broj 87/11);
- Zakon o prometu eksplozivnih materija („Službeni list SFRJ”, br. 30/85, 6/89 i 53/91 i „Službeni list SRJ”, br. 24/94, 28/96, 68/02 i 101/05);
- Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima („Službeni glasnik RS”, broj 20/09);
- Zakon o programu zaštite učesnika u krivičnom postupku („Službeni glasnik RS”, broj 85/05);
- Zakon o tajnosti podataka („Službeni glasnik RS”, broj 104/09);
- Zakon o uređenju sudova („Službeni glasnik RS”, broj 10/23);
- Zakon o javnom tužilaštvu („Službeni glasnik RS”, broj 10/23);
- Zakon o kritičnoj infrastrukturi („Službeni glasnik RS”, broj 87/18);
- Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama („Službeni glasnik RS”, broj 87/18);
- Zakon o odbrani („Službeni glasnik RS”, br. 116/07, 88/09, 104/09, 10/15 i 36/18);
- Zakon o Vojsci Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 116/07, 88/09, 101/10 – dr. zakon, 10/15, 88/15 - US, 36/18, 94/19, 74/21 –US, 109/25 i 109/25 – dr. zakon);
- Zakon o spoljnim poslovima („Službeni glasnik RS”, br. 116/07, 126/07 - ispravka i 41/09);

- Zakon o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS”, br. 44/10, 60/13 - US, 62/14, 95/18 – dr. zakon i 35/23 – dr. zakon);
- Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala („Službeni glasnik RS”, br. 61/05, 104/09, 10/23 - dr. zakon);
- Zakon o elektronskim medijima („Službeni glasnik RS”, broj 92/23);
- Zakon o javnom informisanju i medijima („Službeni glasnik RS”, broj 92/23);
- Zakon o izvozu i uvozu robe dvostruke namene („Službeni glasnik RS”, broj 19/25);
- Zakon o elektronskoj trgovini („Službeni glasnik RS”, br. 41/09, 95/13 i 52/19);
- Uredba o metodologiji izrade dokumenata javnih politika („Službeni glasnik RS”, broj 20/25);
- Uredba o analizi efekata propisa („Službeni glasnik RS”, broj 20/25)

4. Spisak skraćenica

BIA	Bezbednosno-informativna agencija
VBA	Vojnobezbednosna agencija
VOA	Vojnoobaveštajna agencija
VS	Vojska Srbije
Evropol	Evropska policijska služba
EK	Evropska komisija
EU	Evropska unija
ZAP	Zajednički akcioni plan za borbu protiv terorizma na Zapadnom Balkanu za period od 2018. do 2023. godine
ZONDO	Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije
JT	javno tužilaštvo
JTOK	Javno tužilaštvo za organizovani kriminal
KZRS	Krivični zakonik Republike Srbije
KPU	Kriminalističko-policijski univerzitet
MGSI	Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture
MDULS	Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave
MEI	Ministarstvo za evropske integracija
MZ	Ministarstvo zdravlja
MIT	Ministarstvo informisanja i telekomunikacija
MLjMPDD	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog
MO	Ministarstvo odbrane

MP	Ministarstvo pravde
MPROS	Ministarstvo prosvete
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
MRE	Ministarstvo rudarstva i energetike
MRZBSP	Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja
MS	Ministarstvo sporta
MSP	Ministarstvo spoljnih poslova
MTO	Ministarstvo turizma i omladine
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MUST	Ministarstva unutrašnje i spoljne trgovine
MF	Ministarstvo finansija
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
UZSPN	Uprava za sprečavanje pranja novca
UC	Uprava carina
NBS	Narodna banka Srbije
NKT	Nacionalno koordinaciono telo za sprečavanje i borbu protiv terorizma